

הכנסת העשרים מושב שלישי

פרוטוקול מס' 126 מישיבת הוועדה לזכויות הילד יום שני, ג' בשבט התשע"ז (30 בינואר 2017), שעה 11:00

סדר היום:

1. נתוני השנתון הסטטיסטי של המועצה לשלום הילד לשנת 2016 - דיון
2. דו"ח המועצה לשלום הילד: עשרה אחוזים מבני הנוער דיווחו שהלכו לישון רעבים.
3. דו"ח המועצה לשלום הילד: פערים הולכים וגדלים בין מרכז לפריפריה, ובין מגזרים שונים
4. דו"ח המועצה לשלום הילד: ניסיונות התאבדות, יותר עניים ויותר מעשי פשע בקרב בני נוער
5. דו"ח המועצה לשלום הילד: 10% מבני הנוער דיווחו שהלכו לישון רעבים.
6. דו"ח המועצה לשלום הילד: 10% מבני הנוער דיווחו שהלכו לישון רעבים.

נכחו:

חברי הוועדה:

יפעת שאשא ביטון – היו"ר
מרדכי יוגב

חברי הכנסת:

זוהר בהלול
מסעוד גנאים
מאיר כהן

מוזמנים:

–	מנכ"לית המועצה הלאומית לשלום הילד	–	ורד וינדמן
–	סמנכ"לית המועצה הלאומית לשלום הילד	–	אילנית גלבוש
–	רכזת קשרי קהילה וממשל, המועצה הלאומית לשלום הילד	–	רוני דבח טלמור
–	יועצת משפטית, המועצה הלאומית לשלום הילד	–	כרמית פולק
–	מנהלת מחלקת מידע ועורכת השנתון, המועצה הלאומית לשלום הילד	–	ציפי ברמן
–	מנהל אסטרטגיה, המועצה הלאומית לשלום הילד	–	טל שחר לוצאטו
–	מנהלת פרויקט ליווי ילדים נפגעי עבירה, המועצה הלאומית לשלום הילד	–	רחלי הכהן
–	רכזת פרויקט ליווי ילדים נפגעי עבירה, המועצה הלאומית לשלום הילד	–	לירון אשל
–	מועצה הלאומית לשלום הילד	–	אליזבת לוי
–	מועצה הלאומית לשלום הילד	–	שני כהן
–	מועצה הלאומית לשלום הילד	–	בתאל אלבו
–	רפרנט הבטוח הלאומי, אגף תקציבים, משרד האוצר	–	אייל מדן
–	היועצת המשפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים	–	רינת וייגלר
–	מנהלת השירות לחקירות ילדים, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים	–	רונית צור
–	מפקח ארצי על ועדות טיפול והערכה, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים	–	עמיר קשי
–	סגנית מנהל המינהל הפדגוגי, משרד החינוך	–	עירית בירן
–	מנהלת אגף תכניות סיוע ומניעה, משרד החינוך	–	עינב לוק
–	מ"מ מנהל אגף חינוך ילדים ונוער בסיכון, משרד החינוך	–	אילן שמש
–	היחידה למניעת סמים, אלכוהול וטבק, משרד החינוך	–	קרן רוט איטח
–	מחלקת יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים	–	ליאת יעקובוביץ'
–	קצין מדור נוער וחקירות, אגף חקירות מיוחדות, המשרד לבטחון פנים	–	סוני אינגר

– סגן ראש אגף חברה ומניעת פשיעה, המשרד לבטחון פנים	– יהושע באואר
– הרשות למלחמה בסמים, המשרד לבטחון פנים	– אורית שפירו
– חטיבת הדוברות, משטרת ישראל, המשרד לבטחון פנים	– שבת גרברצ'יק
– מנהלת שירות הרווחה, משרד העלייה והקליטה	– שרה כהן
– מנהלת היחידה למניעת אובדנות, משרד הבריאות	– שושי אייזנברג הרץ
– מנהלת המחלקה לאם ולידה, משרד הבריאות	– ליזה רובין
– סמנכ"ל קשרי ממשל, המרכז לשלטון מקומי	– פיני קבלו
– דוברת ומנהלת קשרי ממשל, "בטרם" - המרכז לבטיחות ילדים	– אביטל אפל פנקס
– יועץ משפטי, התנועה הקיבוצית	– מיכה דרורי
– פורום משפחה, לשכת עורכי הדין	– עדי חן
– ממונה חקיקה, לשכת עורכי הדין	– פנחס מיכאלי
– יו"ר המועצה הארצית להורים	– רינה כהן
– יו"ר ועד הורים באבו גוש, פורום ועדי הורים יישוביים	– מוסא עבדאלרחמן
– מדריכה, "חינוך לפסגות"	– גלי שחם
– חניך, "חינוך לפסגות"	– גיל שלום
– פעילה חברתית	– אפרת בצלאל
– עמותת "נבט"	– רותם יוסף
– שדלנית (מאיר אסרף משרד עו"ד) מייצגת את הסתדרות המורים	– מתן צדיק

מנהלת הוועדה:

תמי ברנע

רישום פרלמנטרי:

ר.ל., חבר תרגומים

נתוני השנתון הסטטיסטי של המועצה לשלום הילד לשנת 2016 - דיון
דו"ח המועצה לשלום הילד: עשרה אחוזים מבני הנוער דיווחו שהלכו לישון רעבים.
דו"ח המועצה לשלום הילד: פערים הולכים וגדלים בין מרכז לפריפריה, ובין מגזרים שונים
דו"ח המועצה לשלום הילד: ניסיונות התאבדות, יותר עניים ויותר מעשי פשע בקרב בני נוער
דו"ח המועצה לשלום הילד: 10% מבני הנוער דיווחו שהלכו לישון רעבים.
דו"ח המועצה לשלום הילד: 10% מבני הנוער דיווחו שהלכו לישון רעבים.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אני, ברשותכם, פותחת את דיון הוועדה לזכויות הילד בנושא נתוני השנתון הסטטיסטי של המועצה לשלום הילד, לשנת 2016, דיון שנקבע עם הגשת הדוח בבית הנשיא ואני שמחה מאוד שהצטרפו לדיון ויזמו דיון מהיר גם חבר הכנסת זוהיר בהלול, חבר הכנסת מסעוד גנאים, חבר הכנסת מוטי יוגב וחברי כנסת נוספים. תודה שגם אתם מזהים את החשיבות.

אני רוצה להודות למועצה לשלום הילד על דוח מקיף עם מידע מאוד נרחב בתחומים רבים ומגוונים שקשורים לעולמם של ילדים. בחלק ניכר מהנושאים אנחנו עסקנו בשנה האחרונה וגם לפני, במסגרת דיוני הוועדה. יש חלק מהתהליכים שלגביהם אנחנו יכולים לפחות לומר, עם יציאת התקציב החדש לדרך, שאנחנו מגובשים עם תכניות ואני מאוד מקווה שנראה את התרומה ואת הפירות של התכניות האלו בדוח הבא של 2017. אם אנחנו מתייחסים לנושא של בטיחות בילדים אז אנחנו יודעים שיש תכנית לבטיחות ילדים, אותה תכנית של "בטרם", שהצלחנו להכניס אותה לתוך תקציב המדינה לשנתיים הקרובות. ואני מברכת על כך, בעיקר עם המון המון תקווה שנצליח לצמצם את מספר הילדים שנפגעים מפגיעה בלתי מכוונת במדינת ישראל.

הדבר הנוסף הוא תכנית למניעת התאבדויות בקרב בני נוער. אנחנו יודעים שהתכנית הזו הוטלה בספק משום שהתפקיד שלה הסתיים והצלחנו לחדש את התקציב גם לשנים הבאות, תוך בחינה של התכנית, כי אנחנו רוצים לדעת שהיא באמת יעילה ובאמת עושה את העבודה. אנחנו רואים שמספר ההתאבדויות בקרב ילדים עולה. אנחנו רואים שגיל הניסיון להתאבדות הולך ויורד, משהו שבהחלט צריך לאותת לנו כחברה ואני שמחה שגם כאן הצלחנו להאריך את התכנית ואני מקווה שגם היא תישא פרי.

דבר נוסף שאנחנו מטפלים בו, ואני עוד לא רואה את האור בקצה המנהרה, אני מוכרחת לומר, למרות הליכי החקיקה שאנחנו מגבשים בנושא, הוא הנושא של פגיעות בילדים, בעיקר פגיעות מיניות, נושא שהוא מאוד כואב ומאוד מורכב מבחינת היכולת שלנו לטפל בו ולהתמודד איתו. נכון שאנחנו עוסקים בחקיקה ומנסים מכל הכיוונים לתמוך בנושא ולהתמודד עם האתגרים שלו, בכל זאת אנחנו רואים פה נתונים מאוד מאוד מדאיגים, של כמעט 60% מן המקרים בתוך המשפחה שהתיקים שנפתחים בהם נסגרים. אנחנו מדברים על מעל 70%, 77%, אם אני זוכרת נכון מהנתונים של הדוח, על פגיעה מחוץ למשפחה, של תיקים שנסגרים ואני כל הזמן מעלה את השאלה מחדש, איך קורה שכל כך הרבה תיקים של פגיעה בילדים נסגרים, אחרי שיש פתיחה ויש תהליך והרבה פעמים גם המלצות לכתב אישום? אני מכירה את כל הסיבות של העדויות השונות ושל כל המורכבויות ובכל זאת, חברים, אני אומרת לכם, אנחנו לא עובדים מספיק. התחושה היא שבשטח הזה הילדים שלנו עדיין מופקרים.

גם בנושא של ועדת הפטור, אנחנו רואים ש-90% מהמקרים מגיעים לוועדות פטור או מקבלים את הפטור בסופו של דבר ולא ממשיכים הלאה לכדי תלונה והליך של כתב אישום וכו'. גם כאן אני רוצה לשים את זה במרכז השולחן ולשאול עד איפה אנחנו סלחניים בעצם עם מי שפוגע בילדים ופחות רואים את אותם קרבנות תמימים שאנחנו צריכים להגן עליהם? פה מן הסתם יש לנו עוד עבודה רבה ודרך ארוכה לעשות. אני מקווה שאנחנו נצליח גם בה, להביא ולו שינוי קטן.

ברשותכם אני אתן לחברי הכנסת לפתוח את הדיון. חבר הכנסת זוהיר בהלול ואחר כך נשמע את הדוח בפירוט על ידי נציגי המועצה לשלום הילד. בבקשה, חבר הכנסת בהלול.

זוהיר בהלול (המתנה הציוני):

אני לא רוצה להקדים את המאוחר כי הפרטים ייחשפו מאוחר יותר, אבל את הקדמת, גבירתי, ד"ר יפעת, באזכור בהדגשים מאוד חזקים כמה וכמה נקודות מהדוח שמזעזע פעם אחר פעם ואיננו מרעיד את אמות הספין. למשל, אם אני לוקח נקודה אחת, את הרעב בישראל. מדינה די מתקדמת ונאורה ועדיין סובלת מילדים שהולכים לישון רעבים. אני רואה בעיניים מאוד נוגות את העובדה שהפערים דווקא הולכים ונפערים יותר במקום שיצטמצמו. הפערים למשל, בין מרכז לפריפריה, הם פערים שהולכים ומתרחבים.

אני רוצה לומר כמה מלים, איש יקר, שלחצתי לך יד והסתכלתי עליך בגובה העיניים, כי אתה ראוי, כמשל כמובן לאחרים, על ההשלכות של ילדים מתחת לקו העוני. זה רעב, אלו גנבות, זה תסכול, זאת תזונה לא נכונה, זה גם זעם כלפי החברה וגם הידרדרות. הידרדרות אפילו לפשיעה ונדמה לי שיותר ויותר אנחנו מקבל תסמינים מסוכנים כאלה. לכן זה אחד מהדוחות שהם בבחינת קריאת השכמה, אבל כמה קריאות השכמה החברה בישראל צריכה כדי להתעורר, כמה? זה כל שנה. אני אמנם לא הייתי בכנסת, אבל בליהוק הקודם שלי הייתי עיתונאי ואיש תקשורת אז התוודעתי פעם אחר פעם, ואגב, ד"ר יפעת, אני הייתי כמעט אורח קבע בכינוסים הקבועים של המועצה לשלום הילד בבאר שבע. התוודעתי ונחשפתי לפרטים האלה, פרטים מאוד מעציבים, אבל זה מחייב אותנו, כמחוקקים, כחברי כנסת, להיזעק ולא רק, אלא להכפיף את יכולתנו על אלה שאחראים על התופעה המזעזעת הזו.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה חבר הכנסת זוהיר בהלול. אכן, העלית את הנושא של העוני בקרב ילדים ואני בכוונה השארתי את זה כי זה עמד בבסיס הבקשה שלכם לדיון מהיר, כל הסוגיה של העוני של ילדים שהולכים לישון רעבים. אני מברכת על כך שבדוח הזה היה פילוח לפי מגזרים, כי אנחנו יכולים לראות בדיוק איפה אנחנו צריכים לשים את האצבע, איפה אנחנו צריכים למקד ולרכז מאמץ, כדי שאנחנו נוכל לשפר את הנתונים האלה. אנחנו רואים שאם כל זמן מדברים על ילד מתוך שלושה אז במגזר הערבי זה שני ילדים מתוך שלושה, שנמצאים מתחת לקו העוני. אותו כנ"ל לגבי המגזר החרדי, כשבאוכלוסיות האחרות אנחנו רואים את זה בצורה קצת פחות בולטת.

אני חושבת שזה גם מבחינת חלוקת משאבים ותקציבים וריכוזי מאמץ יכול לעזור לנו לפעול נכון יותר. אז גם כאן תודה למועצה לשלום הילד. בבקשה, חבר הכנסת מסעוד גנאים.

מסעוד גנאים (הרשימה המשותפת):

תודה. תודה, גבירתי היושבת ראש, אני מודה לחברתי על הדיון החשוב הזה. גם מודה למועצה לשלום הילד על הנתונים. אין ספק שהם מדאיגים מאוד, אבל הדאגה היא גם לבחון באמת כדי שנדע מה המצב של הילדים שלנו כל שנה. זה חשוב לנו כדי לדון בשאלה מה אפשר לעשות. מדובר בדבר היקר לנו, מדובר בעתיד שלנו. ילד שנפקיר אותו לעוני, לרעב, לסכנה פיזית, בטיחותית, אם הוא בסכנה אז כל העתיד שלנו בסכנה.

אין ספק ואת אמרת, גבירתי יושבת הראש, שיש ההבדלים בין מרכז לפריפריה, בין ערבים ליהודים, בין חרדים. אני מסתכל על הדוח, מבחינת תמותת התינוקות למשל, יש נתונים של 2015, שמתוך כל 1,000, אחוזי התמותה הם 2.1% יהודים ומתוך הערבים הם 6.7%. זה אחוז גדול מאוד שצריך להדיר שינה מעינינו וצריך שכולנו נדאג שהנתונים האלה יהיו יותר טובים. הכוונה, אנחנו רוצים יותר ילדים חיים וילדים שחיים בבטחה, משום שגם הפגיעה החיצונית מתאונות היא גבוהה לצערי הרב בקרב הערבים.

כשמדברים על העוני, גבירתי היושבת ראש, או על רעב, כאשר 10% מהילדים הולכים לישון בלי ארוחת ערב, עוני זה אומר הדרך הקצרה באקספרס להידרדרות לסמים ולאלימות ולפשיעה. ילד רעב זה אומר שהוא בא ממשפחה רעבה, ממשפחה שסובלת ממצב סוציאקונומי נמוך. השאלה העיקרית, גבירתי היושבת ראש, שנדון בה היום, היא מה אנחנו יכולים לעשות.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה חבר הכנסת מסעוד גנאים. חבר הכנסת מוטי, אתה רוצה אחר כך?

מרדכי יוגב (הבית היהודי):

אני מעדיף לשמוע קודם.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

מאה אחוז. אנחנו נפנה למועצה לשלום הילד שיציגו את הנתונים. יש לנו גם אורח צעיר שאנחנו נשמע אותו.

ורד וינדמן:

קודם כל, תודה רבה, גבירתי יושבת הראש, ד"ר יפעת שאשא ביטון, על קיום הדיון. אנחנו מברכים עליו ואנחנו מברכים על האפשרות להציג דוח שאנחנו עובדים עליו שנה שלמה, כל שנה. זו הזדמנות להגיד תודה לכל מי שתרום להעברת מידע ונתונים במשרדי הממשלה השונים. אני רואה נציגים של משרד הרווחה, משרד הקליטה, משרד הבריאות ומשרד החינוך והמשטרה, אז קודם כל תודה להם.

לפני שאני אתייחס לכמה נתונים, אני רוצה להגיד משפט אחד כללי ואז, ברשותך, לפני שאני אפתח את התכנית, להעביר את השרביט לגיל שלום מאורט מינקוף, שפגשנו אותו שתינו - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

את הדובדבן משאירים, את יודעת, לאחר כך, קצת להמתיק את זה.

ורד וינדמן:

מקבלת.

זוהיר בהלול (המחנה הציוני):

אבל איך הכרתם? לא הבנו.

ורד וינדמן:

גיל הוא חניך של "חינוך לפסגות". הוא יספר אולי קצת על מה זה "חינוך לפסגות" והוא היה דובר מרכזי בבית הנשיא, בטקס המכובד שבו הענקנו את השנתון לכבוד נשיא המדינה.

אולי הדבר הכי חשוב לומר לפני שמציגים את הנתונים, זה שזה לא ספר נתונים, זה ספר ילדים. מאחורי הנתונים והמגמות והמספרים והדיאגרמות והגרפים, עומדים ילדים בשר ודם ואסור לשכוח את זה. כשאנחנו מדברים על ילדים עניים אז אנחנו מדברים על אריאל בן ה-8 מירושלים, וכשאנחנו מדברים על ילדים בגיל הרך ששוהים במסגרת לא מפורקת, אנחנו מדברים על גילה בת שנתיים מחיפה וראדי מרהט. וכשאנחנו מדברים על התעללות בילדים אז עומדים מאחורי זה נער בן 13 ונערה בת 17 מדימונה, שעברו פגיעה מינית במשפחה. אני חוזרת על מה שאמרתי בבית הנשיא, זה לא ספר נתונים, זה ספר ילדים, אבל לא כזה שאפשר להירדם איתו בלילה אלא כזה שמדיר שינה מהעיניים וצריך להדיר שינה מהעיניים של כולם.

אנחנו אוספים את הנתונים האלה כדי שהם יבואו לבית הזה וכדי שאפשר יהיה לא רק לדון בעצם קיומם אלא, כפי ששאלו חברי הכנסת הנכבדים, מה אנחנו עושים מכאן עד לשנה הבאה. הלוא יש גם נתונים טובים שהם פרי של עמל שנעשה בבית הזה, אז נלמד מהטובים ונראה איך מתקנים את הנתונים שמשקפים מגמות שליליות. כמובן שמה שאני אתאר הוא על קצה המזלג, נתונים נבחרים. הספר הוא בן 600-700 עמודים. אני אקבל את עצתה של יושבת הראש ואני אשאיר אותך, גיל, לסכם.

בסוף שנת 2015 חיו בישראל בערך 2,700,000 ילדים שהם 33% מכלל האוכלוסייה. כלומר, שליש מן האוכלוסייה במדינת ישראל הם ילדים, אולי כאלה שאין להם זכות בחירה, אבל הם חלק מאוד משמעותי מהאוכלוסייה. אם אנחנו משווים לשנת '70 אז אנחנו רואים שאוכלוסיית הילדים במדינת ישראל גדלה ביותר מפי שניים והנתון הזה הוא משמעותי כי אני לא חושבת שיהיה מי שיוכל להתווכח עם העובדה, שלא השירותים, לא כוח האדם ובוודאי לא התקציבים, גדלו בהתאם לגידול במספר הילדים. דבר נוסף שאנחנו רואים הוא השינוי באחוז הילדים הנמצאים באוכלוסייה, וכפי שאמרתי קודם, כיום הם מהווים שליש מאוכלוסייה.

לגבי הגודל והמבנה של המשפחה, בשנים האחרונות יש מגמה של יציבות עם 2.4 ילדים במשפחה. הייתה ירידה בין השנים 1980 עד 2000 והייתה גם עלייה בין שנת 2000 עד 2005. היא לא כל כך מאפיינת את העולם המערבי והיא יחסית ייחודית למדינת ישראל. אם אנחנו מסתכלים על המבנה המשפחתי אנחנו רואים שהייתה עליה בשיעור הילדים שחיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי, הן כבר לא קרויות משפחות חד הוריות, אנחנו מדברים היום על משפחות שבראשן הורה עצמאי. גם פה חלה עלייה מ-7% ל-9% בשנים האחרונות. צריך לשים לב לשני הנתונים החשובים הבאים. יש למעלה מ-160,000 ילדים במדינת ישראל שהם ללא אזרחות ויש כמעט 50,000 ילדים שאין להם בכלל מעמד. המשמעות של היעדר מעמד וזה הדבר החשוב, היא שלחלקם אין זכויות רווחה, אין זכויות בריאות מלאות - - -

זוהיר בהלול (המחנה הציוני):

ילדי הפליטים?

ורד וינדמן:

גם אבל לא רק, אלא גם כאלה שהם ילדי עולים ללא מעמד של עולה ואלה ילדים שלא נהנים מכלל הזכויות שנהנים מהן ילדי מדינת ישראל. זה מספר עצום. מבחינת ילדים עניים וזה נתון שהזכירו כל חברי הכנסת, אמנם לא חייבים להשוות לשנת 80', אבל בואו נסתכל רק על העשור האחרון ואנחנו במגמת יציבות, מגמת יציבות שהיא מגמה שלילית כי היא יציבות של נתון מאוד שלילי. כמעט אחד מכל שלושה ילדים במדינת ישראל הוא עני, כאשר יש פערים משמעותיים בין האוכלוסיות השונות. גבירתי יושבת הראש ציינה זאת, אם זה אחד מכל שלושה מן האוכלוסייה הכללית, הרי ששניים מתוך שלושה ילדים ערבים, חיים מתחת לקו העוני.

מילה על העוני, עוני הוא לא רק ילדים רעבים. נכון, אחד הנתונים שצינו מאחד המחקרים שנערכו על ידי ד"ר פיש "ילדים מספרים", הוא 10% מהאוכלוסייה וזה הממוצע, כי גם פה יש פערים בין המגזר הערבי ליהודי, מדווחים על הליכה לישון רעבים, אבל עוני הוא לא רק רעב. עוני הוא לפעמים היעדר יכולת לצאת לטיול, הוא היעדר יכולת לקנות מתנה, הוא תחושה של אפליה, הוא תחושה של קיפוח ואנחנו יודעים במידה רבה שאנחנו גוזרים את עתידו של הילד כבר בילדותו, כי היכולת להיחלץ מהעוני היא - - -

זוהיר בהלול (המחנה הציוני):

חסכים רוחניים.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

נכון, זה חסכים, זה עיכובים בהתפתחות הרבה פעמים. זה עוד הרבה תופעות לוואי שמלוות אותו אחר כך בבגרות.

ורד וינדמן:

חשוב לומר את זה כדי שלא נישאר רק בעניין של הרעב, שכמובן הוא חשוב ביותר ותיכף אולי נדבר גם על נתונים שקשורים לתזונה ושקשורים לעוני. יש כאן שני גרפים למעשה, אחד מציין את תשלומי ההעברה, כלומר, קצבאות ומסים, ומה שמעניין כאן הוא שככל שחלפו השנים, כלומר, בשנים האחרונות, יש כאן גרף של לפני תשלומי העברה, היכולת של תשלומי העברה לצמצם את העוני פחתה לאורך השנים והמשמעות היא שזה תוצר של מדיניות של המדינה, מדיניות ממשלתית ומדיניות ממשלתית יכולה להשפיע על העוני. גם מדיניות של מיסוי, גם מדיניות של קצבאות ומה שלא בא לידי ביטוי בדוח, אבל צריך להזכיר אותו הוא שירותים ציבוריים חינוכיים אוניברסליים איכותיים.

גם פה תראו את הפערים שאנחנו רואים בין המחוזות השונים ואת שיעורי העוני במחוז ירושלים והצפון. אני מסייגת את מה שכתוב כאן לגבי הדרום, אני לא יודעת אם יש כאן נציג של הביטוח הלאומי, אבל למיטב הבנתי, הנתונים האחרונים של העוני לא ספרו למשל את אוכלוסיית הבדואים בנגב ויכול להיות שזה המקור לנתון במחוז דרום, אבל בכל מקרה אנחנו רואים פערים משמעותיים בין המחוזות השונים.

שימו לב לנתון המעניין הבא, אולי תגידו שהוא ידוע וברור אבל בכל זאת חשוב לציין אותו. ככל שהרמה החברתית-כלכלית של האשכול נמוכה יותר, אחוז הילדים באוכלוסייה של היישוב הזה, של האשכול הזה הוא גדול. זאת אומרת, המקומות שבהם הרמה החברתית כלכלית, וזו ספירה מקובלת שנעשית בהתאם לשירותים חברתיים כלכליים ובהתאם להכנסות, שם יש יותר ילדים. אולי זה יכול להעביר מסר על משהו שנדון לאחרונה וגם הוגש בג"ץ בעניינו, התקצוב הדיפרנציאלי לרשויות השונות ואולי הנתון הזה מחזק עמדה כזו.

נתון חיובי שמגלם בתוכו נתון שלילי של פער ובכל זאת הוא נתון חיובי, הוא שאנחנו רואים ואפשר להתגאות בזה, מגמה מתקדמת בירידה של תמותת תינוקות בישראל. הוא נכון לכלל המגזרים ועדיין, גם פה יש שוני בין קבוצות באוכלוסייה. למשל, שיעור התמותה בקרב תינוקות בדואים גבוה משל שאר קבוצות האוכלוסייה.

הנתון של תזונה הוא חשוב בפני עצמו, אבל יכול להיות שאפשר לקשור אותו לנושא של עוני ואנחנו רואים כמה אחוזים סובלים מתת משקל, כאשר התופעה בולטת בקרב המגזרים החרדי והבדואי. גם פה יש דוגמה של שוני בין המגזרים. הנושא של עודף משקל הוא מעניין גם בהשוואה אחרת. אנחנו רואים את אחוז התלמידים שהמשקל העודף שלהם הולך וגדל לאורך השנים עם הגיל וכשהשווייטי נתונים משנתונים קודמים שלנו, אנחנו רואים שהייתה עלייה מאוד דרמטית בשיעורי ההשמנה לעומת חמש ועשר שנים אחרת.

לגבי הנושא של חדרי מיון, גם פה אני חושבת שיש משמעות לנושא של פריפריה ומרכז, אבל מה שחשוב כאן הוא מספרים מאוד גדולים של ילדים שמגיעים לחדרי מיון, כאשר רבים מהם מגיעים אולי מסיבות שהם לא יכלו בשלן לגשת למרפאות בקהילה. כשרואים באילו שעות ילדים מגיעים למיון, רואים שזה בדרך כלל בשעות שבהן המרפאות בקהילה לא פתוחות ואחד הדברים שאולי כדאי לקרוא להם הוא פתיחה בשעות מאוחרות יותר גם של מרפאות בקהילה. בזמנו מי שמכהן היום כשר הבריאות הגיש הצעת חוק פרטית בנושא הזה בדיוק. זה לא תענוג גדול להורים ויש לזה גם עלות למדינה, בנושא של ביקור בחדר מיון. אם מסתכלים על באר שבע, על סורוקה, אז מספר הילדים שמגיעים לסורוקה למיון יכול לאכלס עיר או יישוב.

הנושא של חינוך הוא אחד הנושאים המשמעותיים. יש בו נושא שהוא חיובי והוא לא כאן, הנושא של עלייה בשיעורי הזכאות לבגרות, אבל חשוב לדבר על מה שדרוש שינוי. גם בעניין הזה גבירתי יושבת הראש הזכירה, שמעט מאוד, מעט מדי, ילדים נמצאים במסגרות חינוך שהן מפוקחות. אנחנו יודעים שאין היום חקיקה שדורשת פיקוח רישוי וסטנדרטים ממסגרות לגיל הרך ואנחנו רואים שפחות מרבע של הילדים נמצאים במסגרות חינוך לגיל הרך. אנחנו רואים את הנתונים ורואים פערים גם פה בין האוכלוסיות השונות. עם הירידה בגיל הפער בין המגזרים בשיעורי הלמידה גדל וגם פה, אם יהיו מסגרות מפוקחות לגיל הרך ובוודאי אם הן יהיו במחירים נגישים או חינמיים, אנחנו נעשה שינוי מאוד דרמטי. אני אומר בסוגריים שהיום כולם מכירים בזה, גם בעולם וגם אצלנו, המחקרים מלמדים שהתפתחות המוח הדרמטית ביותר, גם מבחינה נוירולוגית וגם מבחינה רגשית, מתחוללת בגיל הרך, בין לידה לשלוש. לכן בחרנו להציג את הנתון הזה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אני ברשותך רוצה להתייחס לפער בין המגזרים, כי אם אנחנו כבר מדברים על זה וחושבים על איך אנחנו רוצים לפתור את זה בעתיד, אז הסיפור של המגזרים הוא גם עניין של תפיסה וגם עניין של מתן מעטפת חברתית ככלל, לצורך העניין, למגזר הערבי, כדי שיותר נשים שתצאנה לעבוד. הרי זה לא מספיק שיהיו שם מסגרות חינוך, אנחנו צריכים לראות איך אנחנו נותנים כלים לחברה הזו, כדי שהם באמת יוכלו להכניס את הילדים למסגרת בגיל צעיר.

ורד וינדמן:

ללא ספק, ילד הוא חלק מהמשפחה שלו. אנחנו שמים כמובן זרקור על הילדים עצמם, אבל ללא ספק מדובר כאן במדיניות שהיא כללית.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

הילד הוא חלק מאיתנו. צריך לזכור את זה.

ורד וינדמן:

בדיוק.

מאיר כהן (יש עתיד):

האם יש פילוח של כמה ילדים הגיעו לסורוקה מהמגזר הבדואי, מהו האחוז?

ורד וינדמן:

אני לא יודעת מהו האחוז של הבדואים שמגיעים לסורוקה לעומת - - -

מאיר כהן (יש עתיד):

לא, את אמרת שיש בלילה ילדים שמגיעים.

ורד וינדמן:

באופן כללי, אם מסתכלים, בכל הארץ אגב, פשוט הניסיון מלמד שבפריפריה יש פחות שירותי בריאות זמינים, אבל מה שאנחנו רואים זה שהשעות בהן חדר המיון מלא יותר הן שעות שבהן אין מרפאות בקהילה, שאלו שעות הלילה ואחר הצהריים.

מאיר כהן (יש עתיד):

האם עשיתם פילוח לגבי סורוקה במיוחד?

ורד וינדמן:

כן, יש פילוח.

מאיר כהן (יש עתיד):

אני משער שיותר מ-50% - - -

כרמית פולק:

50,000 ילדים הגיעו לסורוקה לא לפי מגזר. 50,000 ילדים הגיעו לסורוקה, כשבבאר שבע עצמה יש כ-52,000 ילדים. אז ברור שלא כולם הגיעו מבאר שבע, אבל - - -

מאיר כהן (יש עתיד):

לא פילחתן את המגזר הבדואי.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אבל בפילוח של "בטרים" אנחנו רואים שבמגזר הערבי יש יותר פגיעה בלתי מכוונת בילדים.

ורד וינדמן:

כאן ההשוואה, ואת זה מעניין לומר גם בהקשר ההערה שלך, חברת הכנסת, שרואים כאן הבדל בין מה שקרה לפני הרפורמה של פרופ' טרכטנברג בחינוך חובה חיים בגילאים 3-6, לבין היום. הפערים מצטמצמים. לכן יש חשיבות מאוד גדולה לחקיקה ולאפשרויות החינוך שנפתחות בפני האוכלוסייה.

הנושא של אלרגיות הוא נושא מאוד משמעותי. הוא עולה בקנה אחד עם מגמה עולמית. יש עלייה מאוד דרמטית במספר הילדים שסובלים מאלרגיות. אנחנו רואים את זה, בין היתר, במסגרות החינוכיות. אנחנו רואים את ההשוואה ואת הפער העצום בין השנים, בין כמה בקשות הוגשו לסייעות רפואיות במסגרות חינוך, מ-843 עלייה ל-2,900, כמעט 3,000 בקשות לסייעות רפואיות, שבמרביתן אנחנו מדברים על בקשות להשגחה מונעת בגלל רגישות למזון.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

מה שמאותת לנו שצריך לשנות את השיטה. היה על כך דיון בוועדה לזכויות הילד בשבוע שעבר. אנחנו צריכים לבחון את המענים האמתיים שצריך לתת בתוך מערכת החינוך. לא בטוח שהסייעות, במיוחד כשהמספרים הולכים וגדלים, הן הפתרון הנכון.

ורד וינדמן:

הנושא של ילדים נפגעי עבירה הוזכר כאן ולשמחתי, רבים מן הנושאים שאנחנו מעלים נדונו בוועדה הזו. חשוב לראות את הנתונים העדכניים. מרבית התיקים, למעלה ממחציתם של התיקים שנפתחים בגין עבירות נגד קטינים נסגרים. חלק משמעותי נסגר מחוסר ראיות וחלק נסגר מחוסר עניין

לציבור. גם כאן, אם תורשה לי הערה, מכיוון שהתייחסנו לזה קודם לכן, יש מענים לעניין הזה. אמנם יש קשיים ראייתיים ברורים בהקשרים של תיקים שנפתחו בגין עבירות, בוודאי במשפחה, אבל יש שינויים לעשות במעטפת לילדים עדים, לילדים נפגעי עבירה, שבאים להעיד בבית המשפט. אני יודעת שלחברת הכנסת יש הצעת חוק בנושא הזה. יהיה מעניין לראות האם ואיך ישתנו הנתונים אחרי שתהיינה ההקלות שיאפשרו לילדים להעיד ביתר קלות והגנה.

אם אנחנו משווים את מספר הילדים שמוכרים לשירותי הרווחה, אנחנו מדברים על 16% מכלל הילדים בישראל וגם כאן יש עלייה מאוד משמעותית, אם אנחנו מסתכלים מאז שנת 2001. מספר הילדים שמצויים בסיכון ישיר אפילו גדל ביותר מפי שניים מאז 2001. זאת אומרת, גידול מאוד משמעותי. בהקשר הזה צריך לשאול האם יש כוח אדם שדרוש כדי לטפל בכל אותם ילדים שזקוקים לעזרתם של שירותי הרווחה. אם משווים את השיעור מכלל האוכלוסייה, אז אם היום זה 16% הרי שלפני שש שנים השיעור הזה היה בערך 13%. זאת אומרת המגמה, גם כשמסתכלים על השיעור ולא רק על המספרים, היא מגמת עלייה וזה משמעותי.

מאיר כהן (יש עתיד):

האם אתם מנסים לנחש למה?

ורד וינדמן:

אפשר להסתכל על זה משתי בחינות. האחת, שיותר מגיעים לקבלת עזרה ויש יותר מודעות, אבל להערכתי, יש גם יותר מצוקות ויש גם יותר היזקקות.

מאיר כהן (יש עתיד):

ממחקר קטן שעשיתי בעיר שבה אני גר, ביום שחיברנו את הרווחה והחינוך ועשינו מינהל חינוך ורווחה והתחילו לדבר ולהתכתב, הסתבר שבבתי ספר, יש שם המון כוח לזיהוי שלא טובל.

ורד וינדמן:

נכון. אני חושבת שהנושא הזה, צריך לדבר עליו ישיבה שלמה, על כל הנושא של התקשורת בין הרשויות השונות. השיתוף במידע, התרבות הארגונית של לעבוד יחד ולא לעבוד לחוד. זו הנקודה הכי משמעותית, כדי לסייע לילדים בסיכון ואפילו למנוע את המקרים הטרגיים שאנחנו עדים להם בחודש האחרון.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

יש גם נתונים נוספים, במספר הילדים האלה צריכים להילקח בחשבון גם ילדים חולים. שירותי הרווחה נותנים מענים נוספים חוץ מהמענים שהם נתנו בעבר, אם אלה ילדים חולים שמקבלים סיוע והחזרי נסיעות או הילדים האלרגיים מתחת לגיל שלוש, שנמצאים בוועדת שילוב בשירותי הרווחה כדי לראות אם רוצים לתת להם סייעת. זאת אומרת, יש שירותים שנוספו למערכת וכאן עולה השאלה, האם יחד עם השירותים האלה נוסף גם כוח אדם שיכול לתת מענה.

ורד וינדמן:

זאת שאלת מפתח וכבר דיברנו על הצורך בתקינה מחייבת של עובדים סוציאליים. זו ההתפלגות של דיווחים חדשים של קטינים ממשד הרווחה, כמעט 44,000 דיווחים על קטינים. אלה דיווחים על ילדים בסיכון וכאן, גבירתי הזכירה ואני רוצה להגיד על זה מילה או שתיים, הלוח הזה מציג את הבקשות שמוגשות לוועדת פטור, שחברים בה המשטרה, הפרקליטות והרווחה, פטור מדיווח למשטרה על מקרים של פגיעה בילדים. הנתונים מלמדים על עלייה מאוד דרמטית, של מאות אחוזים, במספר הבקשות. הדבר הנוסף שהוא מעניין כאן הוא שיש כאן הבדלים משמעותיים בין המחוזות. גם אם לוקחים בחשבון את העובדה שהמחוזות שונים בגודלם, עדיין יש הבדלים מאוד משמעותיים. ייתכן והסיבה לכך היא בין היתר, העובדה שלא קיימים היום נהלים אחידים להתנהלות בכל הנושא הזה, מתי מגישים בקשה לפטור ומתי מקבלים את הפטור מדיווח ומשאירים את הטיפול ואת הפגיעה הזאת במישור הטיפולי ולא במישור המשטרה פלילי.

כאן יש נתון חיובי בנושא של ילדים עוברי חוק. חיובי במובן הזה שיש ירידה, גם במספר הקטינים החשודים וגם בשיעור שלהם. אנחנו מדברים על אחוז קטינים חשודים בעבירות של 2.6 וזה נתון חיובי כי

המשמעות שלו היא שיש ירידה בעבריינות. אני אסביר קצת את הלוח המסובך הזה. סך התיקים כאן מורכב מתיקים פליליים ותיקים של ט"מ, תיקים של טיפול מותנה, שככלל לא ממשיכים להליך פלילי אלא נסגרים באופן טיפולי. מה שאנחנו רואים הוא שהחלק של התיקים הפליליים, כלומר, לא אלה שנסגרים באופן טיפולי או טיפול מותנה, גדל ואילו החלק של הט"מ קטן. זה יכול להעיד על החמרה בעבירות, שחומרת העבירות גדלה, או שזה יכול להעיד על התייחסות שונה של המערכת המשטרית לעבירות שעוברים קטינים. אלה הנתונים, צריך לשאול מהי המשמעות של זה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זה צריך להיות הפוך. אני אקדים ואומר, אבל אני אתייחס לזה אחר כך.

ורד וינדמן:

קצת על ילדים וניו מדיה. שלושת השקפים הבאים הם נתונים מתוך מחקרים, בין היתר מחקר של ד"ר הראל פיש ונתונים של המשרד לבטחון פנים. 30% מבני נוער יצרו קשר עם אנשים זרים ברשת ו-15% דיווחו כי פגשו את הזרים שהכירו ברשת. זה כמובן נתון מאוד מטריד, שדורש מחשבה איך להתייחס אליו, לתקנות ברשת. רבים מהילדים שנפגעו בחרו לא לספר על כך לאיש. גם הנתון הזה דורש התייחסות מערכתית.

כאן זו השערה שלנו ולכן בחרנו לצרף את השקף הזה. בתיקים שנפתחו במשטרה, השיעור של תיקים שנפתחו בגין הטרדה מינית כלפי קטינים מאוד גדל וייתכן שהדבר הזה, וזו כאמור השערה שלנו, קשור לעבירות ברשת, לעבירות של הטרדה מינית כלפי קטינים, עבירות שנעשו ברשת. לכן הנתון הזה מעניין בהקשר הספציפי הזה.

מאיר כהן (יש עתיד):

חייבים לפלח את זה, אלה שני טיפולים שונים לגמרי.

ורד וינדמן:

נכון. חלק מהעבודה שאנחנו עושים בסיומו של כל שנתון הוא לראות אילו פילוחים חסרים ולנסות לאפשר אותם בשנה הבאה. זה אחד מהם, בהחלט. כמו שאנחנו ודאי יודעים רק מהניסיון שלנו, של כולנו, למרבית הילדים יש סמרטפון, יש בו שימוש תדיר וזה משמעותי בגלל השימושים שנעשים בסמרטפון.

מאיר כהן (יש עתיד):

בשלושה קליקים לכל היותר.

ורד וינדמן:

בדיוק כך.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

הנתון המעניין, וזה חדש מהיום בבוקר, שאחוז הילדים שיש להם סמרטפון גדול יותר מאחוז המבוגרים. בקרב המבוגרים רק 72%.

ורד וינדמן:

הנתון האחרון, כדי לסיים בכל זאת עם נתון משמח, אנחנו רואים גידול במספר התניכים שמשותפים בפעילויות תנועות נוער וגם כדי לומר שהילדים והנוער הם לא רק בסמרטפון, הם גם נמצאים בתנועות הנוער.

כרמית פולק:

נכון. גיל הוא חניך של "הצופים", נכון?

ורד וינדמן:

אלה הם כמובן רק חלק קטן מן הנתונים. עלה לאתר לקט שלנו, שיש בו הרבה יותר נתונים כי קשה לצלול לתוך כל 600-700 עמודים של השנתון, אבל חשבנו שאלה הנתונים שכדאי להביא היום לוועדה הזו. אנחנו מודים לכולכם על ההקשבה ומחזירים את השרביט עכשיו לעשייה, מה עושים עם הנתונים המשמעותיים האלה? כשתאפשרי לגיל הוא ישמח - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

עכשיו. אמרתי שהוא יסכם את הצגת הנתונים ואני אכן מסכימה שהספר הזה, שהוא ספר ילדים, צריך להיות מתורגם לתכנית עבודה. אחרת נישאר עם המספרים ולא באמת נשיג את מה שאנחנו רוצים. גיל, אחרי ששמענו סקירה נרחבת, בוא נראה איזה מופת יש לנו כאן. בבקשה.

גיל שלום:

אני אפתח, חבר הכנסת אמר מקודם לגבי קריאות ההשכמה לכנסת וכו', אני חושב שקריאת ההשכמה לכנסת לא צריכה להגיע רק מן המועצה לשלום הילד אלא גם מהציבור ושהציבור הוא זה שצריך לדאוג מהנתונים האלה הכי הרבה ולהפעיל לחץ. דבר שעד כמה שאני יודע לא קורה בצורה ברורה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תספר לנו מהי המסגרת שאתה מגיע ממנה, "חינוך לפסגות".

גיל שלום:

עמותת "חינוך לפסגות" היא עמותה הפועלת לצמצום פערים חברתיים באמצעות מתן שוויון הזדמנויות לילדים ובני נוער בעלי פוטנציאל למצוינות, שמתגוררים בפריפריה החברתית והגיאוגרפית של ישראל. העמותה עוזרת לנו בלימודים, מעשירה אותנו ונותנת לנו את הכלים להצליח בלימודים.

מאיר כהן (יש עתיד):

למה בית הספר לא עושה את זה?

גיל שלום:

בבית הספר יש שינשינים, בני נוער - - -

מאיר כהן (יש עתיד):

היות ואתה נשמע מאוד נבון, אל תענה, רק תחשוב, מה היה קורה אילו בתי הספר לא היו מפספסים אותך ולא היית צריך להגיע לעמותה?

גיל שלום:

אני מסכים איתך, אני חושב שאין סיבה שילד יפנה למורה פרטי או למסגרת אחרת שתעזור לו בלימודים.

מאיר כהן (יש עתיד):

איפה אתה גר?

גיל שלום:

אני גר בקרית יובל. לגבי הסמרטפון, הנתון המשמח שהצגת קודם וגם - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

משמח מה? שיש 83%?

גיל שלום :

הוא משמח אותי קצת כי אני חושב שסמרטפון, השימוש בו הוא לא בהכרח שלילי. התייחסת אליו בתור עניין שלילי, אני חושב שמהסמארטפון אנחנו יכולים ללמוד הרבה ולקבל עזרה גם בלימודים שלנו ולכן אני מעריך שהנתון הזה הוא לא כל כך שלילי.

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

אנחנו צריכים לתעל את השימוש בו למקומות החיוביים, לגייס אותו למה שאנחנו רוצים ולדעת להתמודד עם האתגרים והסכנות שיש פה. אני מסכימה לגמרי וכל הכבוד על ההערה.

גיל שלום :

לגבי הנתון על אחוזי הפשיעה. רציתי לומר שבתור בן נוער לי אישית, ואני מאמין שגם לחבריי לכיתה ולבני נוער נוספים, החוקים ומה שנכון ומותר, ומה שלא נכון ולא מותר, זה לא מספיק ברור, הרבה בני נוער לא מכירים באמת את החוקים שיש למדינת ישראל. אני מאמין שזה משהו שכן צריך להשתלב במערכת החינוך.

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

נכון, יפה. תודה רבה, גיל. אני מסכימה. זאת אולי הזדמנות, אפרופו השאלה הזו, מאיר, אני כל כך מסכימה איתך, צריך להפנות אותה למי שמוביל את מערכת החינוך. זאת הזדמנות לומר שאנחנו צריכים להתחיל להפוך את החינוך ליותר רלבנטי, לא רק בהיבטים החינוכיים פדגוגיים שאנחנו מדברים עליהם כל הזמן אלא גם בהיבטים החברתיים. אומר פה הצעיר המוכשר הזה, "תנו לנו יותר כלים להיות אזרחים טובים ולהבין מה מותר לנו ומה אסור לנו".

תודה רבה לגיל ותודה רבה לוורד. חבר הכנסת מוטי יוגב, בבקשה.

מרדכי יוגב (הבית היהודי) :

ראשית, תודה רבה לכל מי שפה, ליוזמים וליושבת ראש ולמועצה לשלום הילד ולכל מי שנאסף פה. גם אני ויתרתי על כל מיני דברים אחרים, ביטחוניים, התיישבותיים ואחרים, כי חשבתי שהדבר הזה יותר חשוב. אני קורא לזה לא הוועדה לשלום הילד או המועצה לשלום הילד, אלא המחויבות שלנו כמבוגרים לשלום הילד והחובה שלנו.

מאיר כהן (יש עתיד) :

זו הוועדה לשלום המדינה, חביבי.

מרדכי יוגב (הבית היהודי) :

הוועדה לשלום המדינה, אם אתה רוצה.

מאיר כהן (יש עתיד) :

זה יותר פשוט.

מרדכי יוגב (הבית היהודי) :

מזה אני רוצה לומר עוד דבר. כל ילד הוא עולם ומלואו וכל ילד שנפגע או נפגעת או רעב או רעבה הוא עולם ומלואו ואנחנו צריכים, כמו שאמרה היושבת ראש, לפעול בכל המנעד הרחב. יש פה נציגים ממשד החינוך, משרד הבריאות, משרד הרווחה ואחרים, גם המשרד לבטחון פנים, איך כל אחד ייקח מפה, אבל גם איך אנחנו כוועדה נוודא בישיבות מעקב שנעשים דברים ונידרש לזה, עולם כמנהגו ואנשים כאנשים.

תרשו לי אם אני אומר כהערה בסיסית ראשונה. יש עניין, הוא לא עניין של הוועדה הזו, הוא עניין של החברה הישראלית או של החברה האנושית בכללותה, לחזק את החינוך לשלמות של משפחה. אני לא אקרא לזה מכבסת מלים, אבל זה לא עוזר אם נקרא לו חד הורי או אם נקרא לו הורה עצמאי, זה בידו ויש

דברים כאלה, היו מאז ומעולם, תמיד היו ותמיד יהיו, אבל הרחבת האופן, ואחר כך ילדים שאין להם את התומך האב או את התומכת האם, לפי כל סטטיסטיקה יוצרת יותר קושי. זה נושא ראשון ואני סוגר אותו, לא מתכוון כרגע להרים אותו, אבל אני חושב שיש ערך, שלמות המשפחה מייצרת יותר תמיכה לילד בכל גיל.

הדבר השני, מה שאמר פה חברי חבר הכנסת מאיר כהן, שכל מקום, וגם אני עד לכך, שבו יש שילוב של הוועדות שונות, של הרווחה והחינוך הרי שהוא תורם. ואם עם הרווחה והחינוך, היה בהיסטוריה שלנו, האחות הבית ספרית, גם הבריאות, היה עוד יותר תורם. בוודאי שאנחנו צריכים לקרוא לכך ולנסות לחבר ושזו תהיה הנורמה או אפילו החוקיות. מתוך כך נלך להערה הנוספת, לתבוע שיחזרו ואם אין מספיק תקציב אז לאותם מקומות שבהם הסטטיסטיקה יותר קשה, לתת את התעודף של אחות בית ספרית בתקציב של משרד הבריאות. מתוך הפיילוט הזה לראות אולי אחר כך להחזיר את זה ולהנחיל את זה, כדרך שהחזירו והנחילו את הנושא של טיפול שיניים לילדים.

הדבר הנוסף, מה שנאמר פה על הסמרטפון, יותר מסוכן, פחות מסוכן, נדמה לי שבנקודה הזאת שר החינוך כן נוגע כעת, ויש כאן נציגת משרד החינוך, אני חושב שכשם שאנחנו עושים נושא בטיחות בדרכים, איני זוכר כרגע אם זו כיתה ד', ה' או ו', אז אנחנו מוכרחים באותו גיל של ראשוני המצטיידים בסמרטפון, לייצר את אותה תכנית של בטיחות ברשת, על כל המשתמע ממנה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

מגיל שלוש.

מרדכי יוגב (הבית היהודי):

יכול להיות, אז צריך מכיתה א' או מהגן. נדמה לי ששר החינוך הקודם הנחיל את תודעת השואה מהגן או רצה, חשב. יכול להיות שהסמרטפון יותר חשוב, כי יש בו גם פיזור גדול של כל מי שנמצא כל הזמן בתוך זה ולא במקום אחר ויש בו גם חיכוך גדול והגעה לפורנוגרפיה בגילאים צעירים, או כל מה שזה גורם לבן האדם. לא אאריך על זה יותר.

דבר נוסף, כל מה שנאמר פה על תנועות הנוער וארגוני הנוער. אני בשעתו אמרתי גם לשר שלנו, נפתלי בנט, שאני הייתי נותן ואוצ'ר לכל ילד, שיהיה לו מה לעשות אחר הצהריים ולא לשוטט ברחוב או באינטרנט. מצדי שישחק בקבוצת כדורגל ואני אתבע ממנו שקבוצת הכדורגל הזאת תתנדב פעם בחודש עם זקנים שבשכונה, או בכפר או בעיר, לא משנה מה, והיא תהיה דבר נורמטיבי שהילד אז נמצא בתוך מסגרת ולא משוטט בפני עצמו. ודאי תנועות הנוער וארגוני הנוער, שהם מיסודם באים לתת ערך לילד ויותר עשייה.

אני אסיים את דבריי. ברור שגם מפעלי ההזנה, צריך להודות ולשבח עליהם, אבל באותם מקומות שבהם זה ממש משמעותי וקריטי, צריך למצוא את הדרך לחופשות, דרך המתנ"סים. אלה ימים יותר קשים ואלה הימים שאותם ילדים מוצאים את עצמם לפעמים גונבים מהמכולת או מהסופרמרקט, כי רעבים. אנחנו צריכים לתת שם את אותו מפעל ההזנה.

איך קורה שכל כך הרבה תיקים של תלונות ובעיקר במשפחה. אז יש גם את הצד השני של ההסתגרות וחוסר הרצון לפתוח ולהגן על. רק בחודש האחרון טיפלתי בלהגן על, שאישה הגנה על בעלה ועד שזה נפתח לקח שנה וכו', אבל אני חושב שזה דיון שצריך לנהל אותו בתוך המשטרה ולמצוא בתוך המשטרה את הדרכים הנוספים שבהן, מתוך הכרת הבעיה, מוצאים עוד כלים כדי להגיע לכך שדברים יטופלו יותר ברצינות.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זה לא רק המשטרה, זו הפרקליטות שסוגרת תיקים שהמשטרה כבר עבדה עליהם וכבר הגישה כתב אישום וזה הגיע לפרקליטות ושם זה נסגר.

מרדכי יוגב (הבית היהודי):

שורה תחתונה, אני מודה פה למועצה לשלום הילד שהיא רשות עצמאית וגם ליושבת ראש הוועדה ולכל מי שפה. פה נמצאים שומרי הסף של חובתנו כלפי הילדים. זה לא נציב הדורות הבאים, זה נציב הדורות הקיימים, בכדי שהדורות הבאים יהיו טובים יותר. אז תודה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

תודה רבה, חבר הכנסת מוטי יוגב. אנחנו נפתח עם משרד הרווחה בשני היבטים אז אתן תחליטו איך אתן מחלקות את הדיווח.

מרדכי יוגב (הבית היהודי) :

סליחה שאני גם אהיה מהעוזבים, משום שיש עוד שתי ועדות שיזמנו והיום הכניסו את הכול במקביל.

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

אבל בלי לדעת על מה, אני חושבת שהוועדה שלנו כרגע היא - - -

מרדכי יוגב (הבית היהודי) :

כן, נתתי לה את העדיפות הראשונה ואנחנו פה שעה שלמה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

תודה רבה, חבר הכנסת מוטי יוגב. אנחנו נפתח עם משרד הרווחה, אני רוצה להתייחס בשני היבטים. האחד זה ההתמודדות עם העוני. אנחנו קיימנו כאן דיון, אם זכור לכם, לפני קרוב לשנה, סביב הדוח של יוניס"ף ונאמר שהמשרד נערך או מתארגן לתכניות שיעזרו להתמודד טוב יותר עם מצב העוני, בעיקר בקרב ילדים, אז אני אשמח לקבל דיווח על היערכות המשרד.

הדבר השני קשור לכל הנושא של פגיעות בילדים, בעיקר פגיעות מיניות, איך אנחנו מפקחים יותר טוב על כל הנושא הזה של פטור מדיווח, כשמוותרים בכזאת קלות. אני מבינה את המענה ואת הצורך הטיפולי ואת הצורך להגן על הילד ולא להעמיד אותו בסיטואציה הכול כך מורכבת ובכל זאת, זה נראה קצת פרוץ מדי, כשאנחנו מדברים על היקפים כל כך גדולים, כשאנחנו מדברים על עלייה כל כך דרמטית ועל אישור של 93% מבקשות הפטור. אני חושבת שזה מחייב מאיתנו איזושהי בדיקה מחודשת. תבחרו במה להתחיל, בבקשה. שם מלא ותפקיד לפרוטוקול.

רינת וייגלר :

רינת וייגלר, יועצת משפטית של משרד הרווחה. אני יכולה לדבר באופן כללי, אני חייבת לומר, לא התכווננו לשתי השאלות האלו, לפחות אליי הן לא הגיעו כשאלות שהוועדה מבקשת. לעניין הפטור אני יכולה להתייחס, לעניין העוני אני לא יכולה. הייתה פה - - - אני לא רואה אותה פה אבל ככל שמי שיכול סביב השולחן אז הוא יתייחס.

אני קודם כל רוצה באמת לברך על השנתון. אני חושבת שהעבודה שהמועצה עושה פה היא עבודה מדהימה והיא משמשת בסיס, יושבת הראש אמרה לגבי תכניות עבודה, בוודאי משמשת בסיס, אני יכולה להגיד, בכל מה שנוגע לעבודת המשרד אצלנו, גם לתכניות, גם לחשיבה וגם ליוזמות. אמנם הנתונים מבוססים, בגדול כמובן, על הנתונים ממשרדי הממשלה השונים והגורמים השונים, אבל עבודת התכלול ואני חייבת לומר בסוגריים, שהממשלה לא השכילה לעשות ואולי בהמשך לדברים שאמר חבר הכנסת כהן לגבי תפקידי המדינה, המדינה לא השכילה לשכלל את הנתונים במובן הזה ועל כך מגיעה למועצה הרבה תודה ומעבר לתודה הדברים האלה מאוד משמעותיים.

בהקשר של העבודה, אני מסכימה לגמרי עם הדברים שנאמרו כאן לגבי העובדה שהבסיס להצלחה וליכולת אולי קצת לשפר את מצבם של הילדים, הוא בעבודה בין רשויות המדינה. זה בסיס הדברים, זה ברור לגמרי. זה לא הנושא היחיד שבו המדינה לא משכילה לעבוד בשיתופי פעולה, אבל בנושא הזה זה קריטי יותר מאשר במקרים אחרים ולא רק בין רשויות המדינה אלא גם עם הארגונים החוץ ממשלתיים, בהקשר זה ביניהם כמובן זו המועצה לשלום הילד. זה בסיס העניין. אנחנו, כל אחד, בחלקה הקטנה שלו, מנסה לעשות את העבודה הזו אבל זה בוודאי מאוד משמעותי במה שנוגע לילדים.

לגבי ועדות הפטור, קודם כל אין לי מידע ספציפי לגבי העלייה. לא בדקנו, אנחנו כמובן נידרש לעניין הזה, איפה הנקודה, מה גורם לעלייה הזו ויש יותר ממרכיב אחד. צריך גם לבדוק את הנקודה שוורד הציעה, לגבי התייחסות לשינוי באזורים. יש גם שינוי בתפיסות של ועדת הפטור. אני לא יודעת אם זה מונע מזה שיש יותר דגש על רצון לפנות, על צורך, אין לי מושג, זה נתון חשוב מאוד שנידרש אליו.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

חשוב לבדוק. זו בדיוק הסיבה. רב הנסתר על הגלוי בעניין הזה ושווה לעצור ולבחון מקרוב את מה שקורה בוועדות הפטור וללמוד מזה.

רינת וייגלר:

לגבי ועדות הפטור, בהקשר הזה, יש מקום שתצא קריאה לעומדים בראש הוועדות. צריך איזשהו דיווח מסודר. מי שעומד בראש ועדות הפטור זה גורם שהוא גורם פרקליטותי ולכן צריך תשובה לשאלה איך הם רואים גם מן הנקודה שלהם. אנחנו יכולים כמובן לבחון בהקשר שלנו, של הפניות, על ידי העו"סים לחוק הנוער, לראות אם שם יש שינוי במדיניות. זה דבר שאביא לבדיקה בתוך המשרד ואני אבקש להעלות את הנקודה הזאת.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה, רינת. בבקשה, עמיר קשי, המפקח הארצי על ועדות תכנון טיפול והערכה.

עמיר קשי:

קודם כל אגיד על הזווית של שאלת העוני וילדים במצבי סיכון. זו לא הסיבה שעליה אנחנו בונים את ההתערבות שלנו בילדים. המספרים פה גדולים ויחד עם זאת במסגרות שלנו אנחנו כן משלימים חסכים שצריך, כמובן במועדוניות או במעונות רב תכליתיים, בפנימיות יום ובכל השירותים הקהילתיים. כמובן שבמענים החוץ ביתיים אין שאלה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

מהם מענים חוץ ביתיים, מוציאים ילדים על רקע של מצב כלכלי?

עמיר קשי:

לא. ממש לא.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זה משהו שאנחנו חידדנו כאן באחת הוועדות, האם יותר שווה להשקיע את הכסף של ההוצאה החוץ ביתית בתוך המשפחה כדי לשקם אותה מבחינה כלכלית מאשר להוציא ממנה את הילד.

עמיר קשי:

לגמרי. מבחינתנו זו לא סיבה. זה כן מענה שאנחנו מתייחסים אליו. מצב סוציאקונומי הוא משהו שאנחנו נותנים לו מענה. התכניות שפותחו בשנתיים האחרונות וגם בשנה האחרונה, כמו "נושמים לרווחה", אלו תכניות משפחתיות, לא רק לילדים אלא לכל המשפחה. "נושמים לרווחה" ב-95 רשויות, תכנית "מפה" שהיא באזור הדרום. יש תכניות תעסוקה, "תעסוקה לרווחה" ו"אשת חיל", שהן מסתכלות על הזווית התעסוקתית של ההורים ועזרה, גם כלכלית וגם תעסוקתית, כמובן משפיעה על הילדים ועל המעגלים המשפחתיים הנוספים. תכנית "משפחה בשביל הצמיחה", למשפחה מסביבה פגועה שההפניה אליה היא דרך ילדים במצבי סיכון, אבל הן גם מלוות בסל תקציבים עשיר וגמיש, שאיתו אפשר לעזור למשפחה במגוון צרכים, גם ברכישה, בסיוע, ברכישה של דברים בסיסיים לבית, דרך חוגים, טיפולים, זה סל עשיר. כרגע שתי התכניות האלו הן בעשר רשויות והכוונה בתקציב הקרוב להרחיב את התכניות האלו. הן גם מלוות במחקרים.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

התכניות אלו, אם אנחנו ממפים את המטרות שלהן, מעבר להתמודדות עם סיטואציית העוני או עם המשבר הכלכלי בתוך הבית, האם אחת המטרות היא גם להוציא אותן ממעגל העוני? יש לתכניות האלו פוטנציאל להוציא אותן מן המעגל או רק להתמודד?

עמיר קשי:

זה קצת יומרני להוציא ממעגל העונני, אבל כן, המטרה היא לסייע ולהתמודד עם העונני שהוא לא רק משרד הרווחה, העונני הוא דבר רחב וצריך לעזור בדיוור, בחינוך, בבריאות ובכל מה שאנחנו יודעים.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

לצערי הרב, הביטוח הלאומי הוזמנו ולא הגיעו כדי לתת מענה בהקשר הזה. בבקשה, רונית.

רונית צור:

אני רוצה להתייחס לנושא של ההליך הפלילי, אבל קודם כל אני מברכת את המועצה לשלום הילד על הדוח ועל הנתונים ועל איסוף הנתונים לאורך כל כך הרבה שנים. זה בהחלט מקור שממנו אפשר לשאוב ולבנות את תכניות העבודה שלנו.

אני רוצה להתייחס לאחוז הנמוך של כתבי אישום. יש הרבה מאוד מה לעשות. אני חושבת שבכל המערכות, בכל גורם, אבל צריך גם לזכור שאם אנחנו, חוקרי ילדים, חוקרים ילדים עד גיל 14, הרי רוב רובם של הילדים שאנחנו חוקרים, מעל 7,000 ילדים, הם ילדים באלימות שבוצעה על ידי אחראי, אלימות שהיא ברובה אלימות במשפחה. לא תמיד כתב אישום ומיצוי ההליך הפלילי הם הדרך הנכונה, כשרוצים לשקם את המשפחה. בהרבה מהמקרים, אם רואים שיש אפשרות של הליך טיפולי אז במקרים האלה של אלימות בתוך המשפחה יש חשיבות מאוד גדולה להליך הטיפולי ולא דווקא להליך פלילי. אם המשפחה משתפת פעולה בהליך הטיפולי אז יש מקום לא להגיע לכתב אישום אלא לפנות להליך הטיפולי. אם אנחנו רואים שיש חזרה ויש חקירות חוזרות אז בוודאי, או אם יש אלימות מאוד חמורה, אז גם כאן אבל, צריך לפלח את המקרים ולראות באילו מקרים זה באמת לא יגיע לכתב אישום כי לא תמיד כתב אישום הוא הדבר הנכון.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

חשוב לפלח את זה כי בואו נודה על האמת, אדם אחראי ואני בכוונה לא אומרת עכשיו למי מההורים אני מתייחסת, אבל אדם אחראי שאונס את הילדים שלו, פוגע בהם מינית, אנחנו מדברים על היקפים מאוד גדולים, אז ברור לנו שבתוך הסל הזה יש גם מקרים כאלה. איזה שיקום אתה עושה למשפחה ואיך הילדים האלה יבואו ויתלוננו שוב אם הם רואים שהמערכת מחזירה את אותו האדם שפוגע לתוך הבית? זה איזשהו מעגל שצריך לפרוץ אותו.

רונית צור:

אני מסכימה עם כל מלה. יש 7,000 ילדים עם אלימות בתוך המשפחה, ילדים נפגעי עבירות מין. אנחנו חוקרים כ-2,500 ילדים בשנה. בעבירות האלו, בעבירות מין, יש כאן אולי עניין של - - - יש כאן אולי עניין של טיפול, כאן זה חייב להיות הליך פלילי.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

צריך לבדוק כמה מתוך ה-2,500 האלה לא קיבלו פטור.

רונית צור:

ובאמת יש כאן חלק, נושא של בין אחים, בין בני דודים, כל הנושאים האלה, באמת צריך לפלח את הנתונים. יחד עם זה, למרות מה שאמרתי ומסגרת את דבריי, אני חושבת שיש מה לעשות גם במסגרת של המשטרה. נכון שבפגיעות מיניות לרוב אין ראיות, אבל עדיין האחריות לאיסוף הראיות ולעיבוי הראיות היא על המשטרה. אנחנו בחקירות ילדים חייבים לחדד את השיטות שלנו כדי לגרום ליותר חשיפה. אנחנו הולכים בכיוונים האלה ועשינו שינויים מאוד גדולים באסטרטגיה שלנו, אסטרטגיה של חקירות חוזרות, לא רק חקירה אחת. יש כאן עבודה רבה שאנחנו, בחקירות ילדים, עושים ומתקדמים בשינוי הכלים שלנו ושיפור של הכלים, גם בפרקליטות, כפי שציננת. אחד הדברים החשובים הוא שנדע לאורך כל הרצף כי יש לנו בעיה שאין לנו את המידע - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

שהרשויות שם גם לא מתכתבות אחת עם השנייה. בואו נגיד את זה.

רונית צור:

לא יודעים מה קרה בסוף ההליך. אולי יש כאן מקום שהוועדה תיכנס, איך אנחנו מקדמים את הקשר הזה בקבלה ובידיעה מה קורה, בהעברת הנתונים מההתחלה, שאנחנו נדע ונקבל פידבק והיזון לחקירות שביצענו.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אני מסכימה לגמרי. אנחנו מדברים על זה למעלה משנה, כמעט שנתיים אנחנו סוגרים כאן בוועדה שבה אנחנו עוסקים בנושא הזה. התחושה שלי היא שאנחנו מפחדים. אנחנו מכירים את החשיבות, אנחנו רוצים לצלול פנימה ויש איזושהי רתיעה מלגעת בפרטים. אם אנחנו לא נלמד את הנושא הזה באמת בדקדקנות וברזולוציות הכי קטנות, אנחנו לא נצליח להוציא מכאן כלום. פעם אחת זה הקשר בין הגופים השונים, אנחנו דיברנו על המשטרה ודיברנו על הפרקליטות ודיברנו על מה שקורה אחר כך בבית המשפט, חוקר ילדים מתחיל תהליך בקריאת החירום והוא לא יודע מה קרה בסופו של תהליך. אנחנו לא יודעים לאמוד בעצם את אופי התהליך ואת האיכות שלו לאורך הדרך. אנחנו לא באמת יודעים לומר לגבי פגיעות מיניות או פגיעות אחרות. איפה באמת יש ועדת פטור, למה ועדת פטור, מה קרה בסוף התהליך. יכול להיות שהיה תהליך שיקומי שהצליח ויכול להיות שבחלק מהמקרים היה תהליך שיקומי שלא הצליח.

אין לנו מצג נתונים שנוכל לתרגם אותו אחר כך להחלטות, למדיניות, לדרך פעולה. אין לנו את הנתונים האלה וזה הדבר הראשון שאנחנו חייבים להוציא. את, רונית, במקרה שלך עשית גם מחקר מאוד גדול ומקיף בנושא הזה והוא משמש בסיס בשבילנו, בסיס לחקיקה, בסיס לדרכי פעולה ואני חושבת שאם נעשה את אותו הדבר בהיבט הרחב, כפי שאנחנו ציינו כאן, אנחנו נוכל לעזור לילדים הרבה יותר ממה שאנחנו יכולים לעזור היום. תודה רבה, רונית ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. משרד החינוך, בבקשה.

עירית בירן:

צהריים טובים, עירית בירן, סגנית מנהל המינהל הפדגוגי. אפתח ואחר כך אעביר לאנשי המקצוע להמשך התייחסות. קודם כל בנושא של הזנה, יש לנו תכנית הזנה מאוד מורחבת במשרד החינוך. היינו רוצים שהיא תהיה מורחבת יותר, אבל המשאבים הם קצרים. כמעט מיליארד שקל בשנה יוצא בכל שנה להארכת יום הלימודים והזנה, מגני הילדים במסגרות שונות. יש אזורים בהם זה עד כיתה ו', יש אזורים בהם זה עד כיתה ג', בתכניות שונות, אם זה דרך ציל"ה, יום ארוך, מיל"ת וכן הלאה, או מועדוניות, ששם אנחנו עובדים בשיתוף עם משרד הרווחה. בסך הכול הכללי ברור לנו שאם רוצים לטפל בנושא בצורה יותר רחבה, אז יש לנו את האפשרות רק שהיריעה התקציבית קצרה מדי.

בנוסף, המשרד משקיע, בדקנו לכבוד הישיבה היום, בסביבות 15% מתקציב המשרד הכולל לטיפול באוכלוסיות חלשות, מתקצוב דיפרנציאלי לתוספת שעות הוראה והעשרה לבתי הספר בחינוך היסודי וחטיבות הביניים, דרך כיתות תוספתיות להקטנת הכיתה לאוכלוסיות עניות, כדי לתת יותר זמן מורה-תלמיד בתוך הכיתה. הרצון שלנו הוא כן לטפל בצורה המיטבית ביותר, כולל הכשרה נוספת של כלים נוספים לצוותי ההוראה. יש התייחסות מיוחדת לילדים שבאים ממצבים שונים. את התכניות עצמן והכלים אני אעביר לצוות המקצועי, בבקשה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אני רוצה רק, ברשותך, בעניין ההזנה. קשה לי לקבל את הטיעון של יריעה תקציבית, בטח במשרד החינוך. כשאני שמסתכלת על ההזנה, ואגב, גם עלה בדיון הקודם שקשור בסייעות, אנחנו משקיעים הרבה מאוד כסף, הרבה הרבה מאוד כסף בתכנית הזו, אנחנו לא בטוחים שהיא עובדת בצורה אופטימלית. אם אנחנו לוקחים רק את נושא ההזנה, אני לא יודעת כמה ילדים באמת אוכלים בתוך המערכת. רמת הפיקוח שם חייבת להשתנות. אני יודעת שיש רצון טוב, אבל בשורה התחתונה, ואני יכולה להביא גם דוגמאות חיות רק מהחודשים האחרונים, מפניות שהגיעו אליי, הילדים לא באמת אוכלים. זה כסף שאנחנו זורקים והשאלה היא איך אנחנו יכולים ליצור את המערך הזה שיהיה איכותי יותר, אופטימלי יותר, נכון יותר, כדי שהוא באמת יגיע למטרה שאותה אנחנו רוצים. אני יודעת שחיים הלפרין מטפל בזה וזה לא לפתח, אבל מאוד חשוב שהמסר הזה יעבור. יש פה מערך מבורך, יש פה הרבה מאוד כסף שמושקע בו, בואו נעשה את זה כמו שצריך. תודה רבה.

עירית בירן:

רק להגיד שהוספנו עוד תקן של דובר השפה הערבית, כדי לעשות בקרה יותר רצינית במגזר הערבי.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תאמיני לי, עיריית, לא צריך לדבר, צריך רק ללכת ולראות מה קורה שם. תעברי בצהריים, תסתכלי על הפחים, בלי להוציא מילה את יכולה ללמוד מה קורה ועד כמה באמת הילדים שלנו נהנים מהדבר הכול כך חשוב הזה שאנחנו רוצים לתת להם. תודה. עינב לוק, בבקשה.

עינב לוק:

נמצאים איתי גם קרן רוט, מנהלת היחידה למניעת שימוש באלכוהול וטבק, ואילן שמש מאגף ילדים ונוער בסיכון. אנחנו קודם כל רוצים להודות על הדוח המקיף והשימוש בנתונים רחבים כולל הנתונים של משרד החינוך ונתוני ראמ"ה. אני רוצה להגיד שאנחנו משקיעים בשנים האחרונות, גם מאז ומתמיד, אבל בשנים האחרונות, בשיתוף פעולה עם כל משרדי הממשלה באופן משמעותי, בקידום רווחה נפשית של תלמידים ובצמצום התנהגויות סיכון. אני אמנה כמה תכניות שאנחנו שותפים מאוד משמעותיים בהן ואני חושבת שהן באמת מפתח לשינוי וחבירה משותפת עם כל משרדי הממשלה, אם זו התכנית הלאומית למניעת אובדנות, ששוי תרחיב עליה בהמשך, התמודדות עם אלימות ברשת, יש לנו גם ועדה בין משרדית ששותפים בה כל הגורמים. גם השותפות שלנו במאו"ר, פגיעה מינית, שעלתה כאן כאחת המורכבויות הגדולות, זו תכנית שאנחנו שותפים בה יחד עם אש"לים ועם כל משרדי הממשלה לפתח את הנושא הזה באופן משמעותי. "עיר ללא אלימות" וכו'. באמת הרבה מאוד תכניות עם שותפות מאוד גדולה.

אני רוצה להגיד שהשנה, בנוסף לשותפות בכל התכניות והתחלת מהלכים אמיתיים ומשמעותיים, אנחנו צבענו את השנה הזו ואני מניחה שנמשיך עם הנושא הזה, זה הנושא של פנייה לעזרה. איך אנחנו מעודדים את התלמידים, את ההורים ואת המורים להציף את המורכבויות והקשיים. אחת הבעיות היא שאנחנו לא מודעים לכל המצוקות שילדים מתמודדים איתם והתכנית שלנו אומרת שאנחנו גם מכשירים את היועצים, את הפסיכולוגים והצוותים החינוכיים להיות אקטיביים בנושא של פנייה לעזרה, לעודד פנייה לעזרה, לפנות אליהם, לקדם שיח שמאפשר פנייה לעזרה, שיח קרוב, שיח של קרבה ואכפתיות. במקביל, מכשירים את הילדים להיות מסוגלים לפנות לעזרה ואת ההורים לראות בנו כתובת לפנייה לעזרה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

כלים לצוות החינוכי להתמודד עם המצוקות האלה, יש? כי התחושה בשטח היא שהצוותים לא יודעים להתמודד עם הפניות האלו ועם המצוקות האלו. הרבה פעמים זה מגולגל חזרה לילדים, אפילו באמירות של, "תתמודד", "זה יכול לקרות לך בכל מקום", "לא כל הילדים שווים", "לא כל המורים שווים", אנחנו מוצאים איזשהו שיח מעורפל בתוך המערכת. התחושה היא שהמערכת עדיין לא יודעת להתמודד עם מה שקורה שם, אם זה בקבוצות הוויטסאפ, עם כל החרמות, ילדים שלא רוצים להגיע לבית הספר, חוששים להגיע לבית הספר, עדיין אנחנו רואים תופעות כאלו והשאלה היא אם באמת הצוותים מקבלים כלים להתמודד עם זה?

עינב לוק:

כמובן שאנחנו עוסקים כאן בסוגיות מאוד מורכבות ולא פשוטות, כמובן שגם הצוותים החינוכיים נמצאים על פני רצף ויכולות שונות. אנחנו דואגים שבבתי הספר, אנשי המקצוע, יועצים ופסיכולוגים יהיו הכתובת של הצוותים החינוכיים לסייע, גם בהכשרה, גם במתן כלים וגם בהתמודדות עם פגיעות שעולות. כשאנחנו אומרים פנייה לעזרה, אנחנו מדברים קודם כל על היכולת לשים את זה על סדר היום להגיד, כן, אנחנו פה עבורכם, לשמוע. זה לא מובן מאליו לקיים שיח מורכב, להציף את הבעיות, לאפשר להן לצוף. ברגע שזה מגיע זה עוד הרבה יותר מורכב.

אנחנו אומרים שזה מורכב, אבל אנחנו מכשירים, מלווים את הצוותים החינוכיים. יש לנו מדריכים שפרוסים בכל הארץ. לגבי הסוגיה של פגיעה מינית או של אלימות קשה או של שימוש בסמים קשים, אנחנו שולחים מדריכים לבתי הספר כדי לסייע, גם כדי להתמודד עם ההצפה של האירוע וגם להכשיר את הצוות. אנחנו כל הזמן גם בפרואקטיבי והרה אקטיבי, גם לתת מענה וגם ללוות. אני חושבת שאנחנו נמצאים במקום מורכב. יש הרבה סוגיות, הרבה מורכבויות ולא כל המורים מוכשרים לתהליך הזה, אבל אנחנו שם בשביל לתת תמיכה וליווי. שמנו את זה על סדר היום כדי להגיד שזה חשוב לנו להציף את המורכבויות.

אני אגיד שצבענו גם את השבוע נגד פגיעות מיניות בנושא של פנייה לעזרה, בשיתוף עם המועצה לשלום הילד, עם משרדי הממשלה השונים. גם את השבוע הלאומי שעומד להתקיים בשבוע הבא, בנושא של גלישה בטוחה, צבענו אותו בנושא של פנייה לעזרה, איך אנחנו מעודדים את הילדים שלנו, הם שם, הם

ברשת, אנחנו מודעים לזה, איך אנחנו מעודדים אותם לראות בנו ובחברים כתובת, לשים את שומרי הסף, גם הילדים וגם המבוגרים, כדי להיות שם עבורם וכמובן איך אנחנו מעודדים התנהלות מיטבית ברשת, שימוש ברשתות החברתיות - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

שזה צריך להיות צבוע כל השנה, לא רק שבוע פה, שבוע שם. זה קורה יום יום שעה שעה.

עינב לוק:

אני אגיד מה אנחנו עושים בנושא הזה כי באמת הנתונים בתחום עלו באופן משמעותי. קודם כל, בשעות החינוך וכישורי חיים אנחנו שמים את הנושא הזה על סדר היום ולא משנה מהו הנושא שמדברים בו, אם דיברנו על חברות בכיתה, אם דיברנו על חרס, אנחנו מדברים על זה בעולם הפיזי ובעולם הווירטואלי, איך אנחנו מתנהלים.

בנוסף לזה שזה שזור לאורך כל שנה, יש שלושה מועדים בהם זה נעשה ביתר שאת, בתחילת השנה כחלק מהתקנון, מהמדיניות, מן הציפיות, איך אנחנו מתנהלים בחברה, בשבוע הלאומי ולפני היציאה לחופשת הקיץ, אנחנו יודעים שהיציאה לחופשת הקיץ מזמנת יותר - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

עוד יותר אינטנסיביות.

עינב לוק:

אני רוצה להגיד שאחד זה הנושאים שגם השר שם על סדר היום, המשרד שם את זה על סדר היום, אנחנו מוציאים חוזרי מנכ"ל בנושא, אם זו פרטיות ברשת, אם זה התנהלות מיטבית ברשת, איך אנחנו מתנהלים ואיך אנחנו מתנהלים. אני חושבת שאמירה מאוד משמעותית היא שהרבה פעמים מה שקורה ברשת קורה מחוץ לכותלי בית הספר, אבל משרד החינוך שם את זה כתפקידו, כעניינו, גם להוביל את הנושא וגם לטפל בסוגיות שמתרחשות לאורך כל רצף היום.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

כן, אנחנו יודעים כבר שאין שעות בית ספר ושעות אחר הצהריים, כי הכול מתערבב עם הכול. מה שמתחיל אחר הצהריים מגיע למחרת בבוקר ומה שמתחיל בבוקר, בבית הספר, נגרר אחר כך לשעות אחר הצהריים.

עינב לוק:

בהחלט.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אני מוכרחה לומר שבעניין הזה אני עדיין מרגישה מצוקה של מערכת. אני עדיין חושבת שאנחנו לא עושים מספיק. אגב, יש את השבוע המיוחד לגלישה בטוחה, ששם אנחנו נקיים שיח לגבי הכשרת מורים. המורים מוכשרים בכל כך הרבה תחומים, אבל שוכחים להכשיר אותם לעידן הדיגיטלי, להתמודדות עם מה שקורה ברשתות החברתיות. לא צריך להגיע לפייסבוק או לטוויטר או לאינסטגרם, הווטסאפ הכיתתי, שיכול להיות זירה מאוד מאוד קשה עבור הילדים האלה. זה קורה לא רק במקרים חריגים שאז צריך לשלוח צוות, זה קורה מדי שעה, ואני לא מגזימה אם אני אומרת מדי שעה, בכל מקום, בכל מרחב ואני חושבת שאנחנו חייבים להיות שם ולתת את הדעת.

אני מסכימה, אנחנו לא צריכים להטיל את זה רק על היועצות המקצועיות, אני חושבת שהן לא מספיקות כדי לתת את המענה, בטח לא בהיקפים שקורים. המורים חייבים להיות שם וזה חלק מלהפוך את כל מה שקורה בהכשרת מורים לרלבנטי לעידן של היום, אחרת אנחנו עוד פעם מפספסים דורות שלמים של מורים שנכנסים למערכת ואין להם כלים.

תודה רבה, עינב, על הדברים. האם מישהו נוסף ממשרד החינוך רוצה להתייחס? בבקשה, אילן

שמש.

אילן שמש:

בוקר טוב, אני מייצג פה את האגף החדש, שלפני שנתיים וחצי הוקם במשרד החינוך, מאגם בתוכו את מה שהיה אגף שח"ר, אגף קידום נוער, ביקור סדיר. עיקר עיסוקנו הוא ילדים ונוער בסיכון, במערכת החינוך וברשויות.

נתון ברור לחלוטין שאנחנו נחשפנו אליו זה שהאוכלוסייה הזו שנמצאת בעוני היא סובלת גם מהישגים לימודיים נמוכים יותר והיא גם מועדת יותר לנשירה, נשירה סמויה ונשירה גלויה. האגף שלנו משקיע המון חשיבה ותקציבים כדי להגיע לאוכלוסיות האלו בתוך בתי הספר, כדי לתגבר אותן. יש את כל הנושא של מדדי הטיפוח, כדי להגיע לאוכלוסיות האלו, לתקצב אותן לעשות להן תכניות ייחודיות וייעודיות ברמות שונות, כדי שבאיזשהו מקום הן יחזקו את הישגיהן הלימודיים, מה שמוכר לכם ככיתות מב"ר, אתגר, אומ"ץ וכן הלאה. זה הולך, גדל, מתחזק. אנחנו כבר חושבים איך לשפר את זה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אנחנו מערבבים, סלח לי שאני אומרת את זה, אבל אנחנו קצת מערבבים כל הזמן כשאנחנו אומרים כיתות מב"ר, אומ"ץ ולא בהכרח הילדים שנמצאים שם הם ממצב סוציאקונומי נמוך. יש לנו איזושהי תפיסה שסוציאקונומי נמוך זה אותם אלה שהולכים, הרבה פעמים זה בא בכלל מאיזשהו רקע אחר, לימודי, פדגוגי. אסור לנו לחלק אותם לקבוצות כאלו.

אילן שמש:

לגבי כיתות מב"ר זה נכון.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

גם אומ"ץ.

אילן שמש:

בכיתות אתגר חד משמעית הקריטריון הוא מצב סוציאקונומי. אני רוצה להוסיף דבר נוסף, זה דווקא הנושא של נשירה. זה בולט מאוד בחברה הישראלית שהאוכלוסייה שנמצאת גם בעוני, גם במחסור וגם בנשירה גבוהה זה אוכלוסיות הקצה. אלו האוכלוסיות שאנחנו פוגשים היום במגזר הערבי וגם בתוך המגזר הערבי, בתוך קבוצות מאוד מאוד מוגדרות. במגזר הבדואי בבולטות, במזרח ירושלים בבולטות, גם ביישובים ערבים גדולים אתה מוצא את זה בעיקר בקבוצות אוכלוסייה שסובלות מעוני בתוך אותם יישובים. זה קיים גם במגזר הערבי. במגזר החרדי אותו דבר, אנחנו פוגשים את זה בקבוצות מאוד מאוד ייחודיות. אתה יכול להגיע לנתניה, אתה יכול לראות קבוצה גדולה מאוד של חרדים בשכונה מסוימת, שלא סובלת בכלל מנשירה - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

ובתוכה יש קהילה שבעצם מסווגת.

אילן שמש:

לעומת זאת מסה אדירה שנמצאת בנתניה שסובלת מנשירה, שזה בעיקר חוזרים בתשובה וכל אלה שנמצאים במרכז העיר וכד'. המיקוד באוכלוסיות האלו הוא דבר שונה, כי אתה עובד דרך הרשויות המקומיות ולא דרך בתי הספר, זה דרך אשכולות הלמ"ס ולא דרך מדדי הטיפוח. העבודה דרך אשכולות הלמ"ס ברשויות המקומיות מחייבות מקצוענות לא פשוטה ואנחנו נמצאים כל הזמן בתהליכי למידה איך לשפר את זה ואיך לשדרג את זה ואיך לתקצב נכון ואיך לעודד רשויות להתמודד. זה מהלך, בעיניי מרתק, של התמודדות עם אוכלוסיות שנמצאות בקצה של החברה.

הדבר האחרון שאני חייב להתייחס אליו זה מה שנאמר פה לגבי השותפויות. השותפויות של משרד הרווחה ומשרד החינוך הן באחת התקופות היפות, באחת התקופות היפות יחסית. אני יכול לתת פה רשימה שלא נגמרת של שותפויות בעניין אוכלוסיות סיכון עם הרווחה. נתחיל ממרכזי חירום שהרווחה מוציאה ילדים, מאיזה גיל שאתם רק רוצים, בכל מרכזי החירום האלה משרד החינוך נמצא ונותן את השירותים. נמשיך במועדוניות, נמשיך במרכזי עדי וב"מפתנים", ב"מיתרים" ובכל מוסדות חסות הנוער,

בכל מרכזי הגמילה, אני כבר לא רוצה להגיד, גם מסגרות, לא רק של הרווחה בתי הסוהר, בתי המעצר וכן הלאה.

המטרה שלנו היא להגיע לכל האוכלוסיות האלו ולא משנה מיהן. לא משנה, כולל ילדי פליטים, כולל ילדי יש"ע שנמצאים בכלא "עופר" עקב התנהגות פלילית. אנחנו מחויבים להם, משרד החינוך מחויב להם ומושקעים מאמצים לא פשוטים של האגף להגיע לאוכלוסיות האלו ולתת להן שירותים משמעותיים.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אילן, שאלה. כל התכניות היפות האלו ואני מודעת להן, אגב, האם הן מלוות באיזושהי מדידה והערכה? התחושה היא שאנחנו עושים כל כך הרבה ואנחנו עושים הרבה, מי שישב וישמע כאן על כל התכניות יגיד שאנחנו נמצאים במקום מאוד טוב ובכל זאת, בשטח, במציאות, אנחנו לא תמיד רואים את הפירות של אותן תכניות. אתה נתת את הדוגמה של כלא "עופר", ויש מה לומר על מה שקורה שם, עם כל הרצון הטוב של מי שנמצא שם. אנחנו מקדישים עכשיו סדרה של דיונים, כמו שנכנסנו לעובי הקורה בנושא של פגיעות מיניות, אני הולכת להיכנס לעובי הקורה בכל הנושא של שיקום אסירים קטינים, כי אני חושבת שאפשר להציל אותם. אנחנו נותנים הרבה מאוד מענים ואנחנו לא תמיד בוחנים אותם ורואים אם אנחנו בכלל בכיוון הנכון, האם המענה הוא המענה שאנחנו צריכים לתת, אולי אנחנו צריכים לתת את זה בערוצים אחרים, אולי באופנים אחרים. התחושה היא שאנחנו רצים, רצים, רצים ומאוד מרוצים ממה שאנחנו עושים כי אנחנו באמת עושים הרבה, אבל אף אחד לא מודד את הפירות.

אילן שמש:

אף פעם לא מרוצים ממה שעושים. כל הזמן צריך לשפר. אני יכול להגיד יותר מזה, יש לנו בעיה. אנחנו הרבה מאוד מתעסקים עם הנתונים, הרבה מאוד מתעסקים בהערכה של הדברים, עם ביקורתיות, יש ביקורתיות ואני מקבל את הביקורתיות, היא נכונה, אתה לא יכול להתעלם מביקורת כשהיא מבוססת נתונים. יחד עם זאת, צריך להיזהר פה ולמה? כי חלק גדול מהבדיקה שנעשית כהערכת השירותים שלנו היא על דברים שאתה רוצה להשיג או לשנות או להגיע עם האוכלוסיות האלו. אנחנו, משרד החינוך, יחסית קל לבדוק את ההצלחה או הכישלון שלנו, כי ההצלחה שלנו היא בסופו של דבר הישגים לימודיים או תפקוד תקין.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

בכלל לא. זו הטעות שלנו, אגב. זו הטעות הבסיסית של מערכת החינוך, במיוחד בשנים האחרונות, שהיא מודדת את ההצלחה על פי הישגים, ואם אתה רוצה אני אגיד לך משהו, אני רואה בהרבה מאוד מוסדות, דווקא אלה שלא שמים את הדגש על ההישגים הלימודיים אלא שמים את הדגש על הרווחה של הילד ועל הרבה מאוד דברים אחרים, בסופו של דבר משיגים גם את ההישגים, אבל הפוקוס והאוריינטציה הם אחרים לגמרי. אז יכול להיות שאנחנו צריכים לשנות את הפוקוס.

אילן שמש:

זה שינוי שנעשה בשנתיים האחרונות, הכנסנו את התמונה החינוכית, לא רק לכל מדדי העבודה שלנו, אלא אם תסתכלו על הרשויות המקומיות, מה הן מקבלות מאיתנו. הן לא מקבלות מאיתנו רק "כמה עשו בגרות וכמה לא עשו בגרות", הן מקבלות את הנתונים לגבי כמה נשרו, כמה התמידו בתוך - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

כן, אבל בסוף יש מיצ"ב ופיז"ה וכל המערכת עומדת על הרגלים.

אילן שמש:

אנחנו מדברים על מדדים כיתתיים, אנחנו המון נכנסים לעולם הזה. בואו נודה, זה בשנתיים האחרונות, במסה קריטית נכנס. עוד אין לנו את הממצאים, אבל יש לנו היום מחקרים מאוד מאוד ברורים שמראים שאקלים כיתתי יוצר הצלחה לימודית.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

ברור. אין שאלה בכלל.

אילן שמש :

חד משמעית. אנחנו משקיעים בזה המון, יודעים שזה חשוב וצריך לציין דבר אחד, לחשוב שמשדר החינוך יקטין את העוני וכן הלאה, הרבה פעמים זה לא הדבר הנכון. העוני יכול לגדול במדינה ומשדר החינוך יכול לעשות הרבה עבודה כדי לנסות להציל חלק מהאוכלוסייה, אבל אנחנו לא יכולים להניע את המטוטלת הזו כמשדר.

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

אנחנו לא רוצים כרגע להניע את המטוטלת, אנחנו רוצים להתמודד בצורה מיטבית עם מה שיש. אנחנו רוצים שהכסף הרב שאנחנו משקיעים יושקע בצורה הנכונה ובמקומות הנכונים. זה השיח שאני מנסה לייצר כאן. תודה רבה אילן.

אביטל מ"בטרם" ואחר כך עדי חן.

אביטל אפל :

תודה רבה. בוקר טוב, קודם כל, אנחנו כמובן מצטרפים לברכות על השנתון הכול כך חשוב הזה שמוציאה המועצה לשלום הילד שנה אחר שנה. מי כמונו יודע עד כמה הנתונים הם חשובים לקידום מדיניות וכדי לבחור מה צריך לקדם לאור משאבים מצומצמים.

הבוקר קראתי שסמדר שיר כתבה על חודש ינואר המזעזע שהיה לנו, ששמונה ילדים נרצחו. השנתון הזה מצטרף לנתונים הקשים ואני רוצה לצרף לנתונים האלה, שמתחילת ינואר, החודש הזה היה באמת שחור וקשה לילדים, גם מבחינת התערבויות, 13 ילדים מתוך 14 - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

בתוך הבית על ידי ההורים שלהם.

אביטל אפל :

כן. לשמונה האלה מצטרפים עוד 13 שנהרגו מתאונות, רק בחודש הזה. הנתון המאוד מאוד קשה הזה מצטרף לשנה קשה שהייתה. בשנת 2016 הייתה עלייה לעומת 2015, 118 ילדים נהרגו מתאונות לעומת 106 ב-2015. נתונים מאוד מאוד קשים. אנחנו רוצים כאן לנצל שוב את ההזדמנות לברך את יושבת ראש הוועדה על קידום התכנית הלאומית לבטיחות ילדים. אני מקווה שעם הקידום, שנעשה על ידך ועל ידי משרד הבריאות, אנחנו נראה צמצום של הנתונים הקשים האלה וכבר בשנתון הבא נראה את הירידה.

דבר נוסף שאני רוצה להגיד, דיברנו כאן על הבדואים ועל אוכלוסיות בסיכון, אלו אותן אוכלוסיות שאנחנו רואים בכל המדדים והנתונים מאוד מאוד קשים גם בנושא של תמותת ילדים. אנחנו רואים שהסיכוי של ילד בדואי בדרום להיהרג כתוצאה מתאונה הוא פי שבעה לעומת ילד יהודי בדרום באותו מחוז. אנחנו מקווים שההשקעה שמתוכננת להיות בחמש שנים הקרובות תביא לצמצום של הנתונים הקשים האלה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון :

כן, את יודעת, העבודה האמיתית מתחילה עכשיו, כדי לראות איך אנחנו מתרגמים את זה לשיפור בשטח. תודה רבה אביטל.

עורכת הדין עדי חן ואחר כך שרה כהן.

עדי חן :

תודה רבה. אנחנו ראשית מברכים את יושבת ראש הוועדה על היוזמה המבורכת ואת המועצה לשלום הילד על השנתון הסטטיסטי ועל כל המידע שבו. מן המעט שאנחנו יכולים לתרום בשלב הזה, כיוון שהנושא הוא יותר חברתי ופוליטי, גולת הכותרת היא טובת הילד, שהפוקוס יהיה על המחויבות שלנו כחברה וכמדינה לזכות הילד לקיום בכבוד, למשל, כדי למנוע את העוני ואת העובדה שילד הולך לישון רעב. זה נתון שאי אפשר להסכים איתו בשום חברה מתוקנת. צריך שזה יהיה כמו באמנה לזכויות הילד, שיש

זכות בסיסית לילד ומכאן אנחנו צריכים להבין שאנחנו אמורים למלא את החובה שלנו. לא לעשות מן טובה לילד אלא שאנחנו אחראים כחברה וכחורים בעלי מרות.

דבר נוסף מבחינתנו הוא לפתוח בקמפיין. מאוד חשוב עם בני נוער, במיוחד בעידן הטכנולוגי, ללמד אותם ובני נוער קולטים את הדברים, מה מותר מה אסור, בתוך קמפיינים. למשל, מעבירים לך תמונות עירום של ילדה מהכיתה, תגיד, "אני לא משתתף". ללמד. לפתוח, להסביר את הנושאים האלה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

קמפיין מערכת החינוך, מערכת החינוך.

עדי חן:

כל המערכות חייבות להיות מסונכרנות, אם זו מערכת אכיפת החוק ואם זה משרד הרווחה, כדי שבסוף אנחנו נקבל דור שהוא יותר בריא, יותר מחונך, יותר שלם. אנחנו חייבים להיערך כולנו יחד. יש את הפרויקט של "עורך דין משלי", עורך דין לילדים מטעם הלשכה לסיוע משפטי. גם לזה יש לנו קמפיין. כל דבר צריך לעשות עם קמפיין. להסביר לבני הנוער. אם אימא מרגישה לא טוב, אם היא מדוכדכת, אם אבא לא מרגיש טוב, אם יש אלימות במשפחה, דע למי אתה פונה, להעצים אותם.

כמובן לייצר מנגנון שמהווה תמריץ חיובי לאנשים ממסגרת מסוימת, כמו למשל סטודנטים, שייקחו על עצמם יותר ויותר פרויקטים חינוכיים, כי תרבות, כדי לתת תרבות וחינוך טוב לילדים צריך לרכוש תרבות. אם אין לנו כסף אז לפחות מנגנון מסוים, שייתן את ההכשרה הזו ולתגמל אותו במשהו אחר. גולת הכותרת שלנו, מבחינתנו, היא שטובת הילד היא במרכז ואנחנו האחראים, אנחנו המחויבים למלא אותה. מכאן זה יוצא לדרך.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זו נקודת המוצא של הוועדה הזו בכלל, לשם כך אנחנו כאן. תודה רבה עורכת הדין עדי חן על הדברים החשובים.

שרה כהן ואחר כך ליזה רובין.

שרה כהן:

בכל השנתון יש איזשהו זרקור בהקשר של אוכלוסייה של ילדים עולים והנתונים בשנתון הזה הם נתונים שמבחינתנו הם חלקיים. אנחנו כבר למעלה מעשור יוצאים בתהליך של מיזם משותף עם המועצה לשלום הילד ומפיקים שנתון שהוא ייחודי לנושא של ילדים עולים, שמאפשר לנו לבחון גם את המגמות ואת ההשתנות במצבם של ילדים עולים לאורך זמן, באותן נקודות או באותם אירועים שאנחנו רואים בהם ייצוג יתר במצבי סיכון. אנחנו כרגע חתמנו על הסכם, אני מקווה שבתוך השנה הקרובה אנחנו גם נצא עם שנתון שהוא בעינינו מה.

בכל אופן מה שחשוב לי לומר לגבי העולים, שמבחינתנו זה כלי שהוא תומך החלטות. זאת אומרת שאנחנו יכולים לבוא ולהראות את ההבחנה בין ילדים שנולדו בארץ להורים עולים לבין ילדים שנולדו בחו"ל, כשהם מביאים לפתחנו את הצורך לחדד את השונות וגם להראות מה קורה, לדוגמה, לילדים שהם בסמוך יותר למועד העלייה וגם לדור השני שנולד, שבחלק מהמקרים יש איזשהו רצון להתייחס אליהם כאל צברים לכל דבר ועניין. לפעמים הם כן מביאים לפתחנו צרכים שכן מחייבים אותנו להתייחס אליהם באופן ייחודי כחלק מתוך הקונסטלציה המשפחתית שהם הגיעו ממנה.

מה שאנחנו יכולים להראות הוא שיש לאורך השנים שיפור בחלק מהמצבים שהיו מזוהים בהם עולים שיש בהם התנהגויות סיכון בשיעורים גבוהים יותר.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

כמו למשל?

שרה כהן:

למשל בנושא של בני נוער עוברי חוק. אנחנו רואים באופן מאוד ברור שיש מגמה מאוד ברוכה של ירידה בייצוג באופן כללי, גם בייצוג שלהם בקרב הקטינים העולים וגם בשיעור התיקים. עדיין הייצוג או השיעור שלהם כאן הוא יותר גבוה, אבל אני חושבת שהמגמה היא מאוד ברורה, של הפחתה. אנחנו עשינו עם מספר תכניות מאוד משמעותיות, תכניות רוחב יחד עם משרד העבודה והרווחה, יחד עם שירות המבחן לנוער, ביניהן גם תכנית "סיכויים" שהיום פרוסה ב-34 יישובים ומיועדת לליווי של בני נוער עולים עוברי חוק. יש משפחה תומכת שמיועדת לליווי המשפחות של בני הנוער ואני חושבת שאנחנו בסך הכול כן רואים פירות בתחומים הללו.

יש עדיין נושאים שאנחנו חייבים לתת עליהם יותר את הדעת. יש יותר משפחות עולות שבהן העוני קיים, עוני הוא מצב מגדיר סיכון, יש יותר משפחות שבראשן הורה עצמאי בקרב המשפחות של העולים וגם פה אנחנו רואים, שמשפחה שבראשה עומד הורה יחיד, עלולה להיכנס יותר למצבים של עוני ומצוקה. אם אני בוחנת את הנתונים מבחינתנו, לאורך זמן, של מה שאנחנו צריכים עוד להידרש אליו לאורך זמן, זה הנתון שעדיין מספר גבוה יותר של ילדים עולים שמוצאים למסגרות חוץ ביתיות כחלק - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זה בפילוח של מגזרים בקרב העולים?

שרה כהן:

השאלה הזאת מבחינתנו היא נקודת תורפה כרגע, כיוון שיותר ויותר מערכות לא רוצות לתת נתונים בפילוח לפי מגזרים, מתוך איזושהי - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

מה שאמרת, אנחנו מפחדים לגעת בדברים אז איך נטפל בהם?

שרה כהן:

מדובר אפילו ביצירה של סטיגמה. זה מאוד בולט - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זו לא סטיגמה, זו מציאות. זה שאנחנו לא ניגע בזה זה לא ייעלם. אם אנחנו לא נדע לפלח, כמו שאנחנו אומרים ביושר לגבי הפגיעה המכוונת וכמו שאמרת לגבי העוני, אם אנחנו נשים את כולם תחת אותו סל וכאילו בשם השוויון ניתן לכולם את אותו מענה, אנחנו חוטאים כלפיהם, אנחנו יוצרים חוסר שוויון. יש אוכלוסיות שאנחנו צריכים לשים שם יותר מאמץ מרוכז ולשים שם יותר תקציבים ויש אוכלוסיות שנוכל להסתפק במעט ולהגיע לתוצאות לא פחות טובות. אם אנחנו לא נדע את זה לא נוכל באמת לתת מענה אמיתי.

שרה כהן:

אני מסכימה איתך ואנחנו, לדוגמה, לא מצליחים להשיג מהמשרה את הנתונים לשנה האחרונה. אין לנו כרגע מידע, לא מידע כללי וגם לא מידע שהוא מפולח לפי הקבוצות השונות. גם בהקשר של נתונים שקשורים לנושא של התמכרויות בקרב עולים, זה נתון שלדעתי לאורך השנים מצוי בחסר. אנחנו לא יודעים כרגע להגיד, לדוגמה, מה ההשפעה של התכנית הלאומית לצמצום ומניעת אלכוהול על המגזר של העולים. אנחנו לא יודעים. אני מציפה את הדברים האלה כי אני מקווה שבתהליך שאנחנו כרגע נעשה יחד עם המועצה אנחנו כן נצליח, אני קוראת לו כריית נתונים, לכרות את הנתונים שקיימים במקומות השונים, כדי שאפשר יהיה בסופו של דבר להביא את זה לכלי שנותן לנו את תמונת המצב המתכללת של העולים וברזולוציה יישובית, כי בסופו של דבר זה מתורגם ברמת היישוב ואם יישוב יוכל לעבור לכל אורך השנתון ולראות את מצבם של כל הילדים העולים בכל הנקודות שהן רלבנטיות לו, אני חושבת שזה עושה שכל ברמה של התערבות מושכלת.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה, שרה. אנחנו בהחלט נדרוש פילוח של הנתונים. זו איזושהי אופנה במדינת ישראל לתת לדעות קדומות וסטיגמות לנהל אותנו ואם לא נוח לנו איתן אז אנחנו פשוט עוזבים אותן, אבל זה לא נעלם. אנחנו כן נדרוש את הפילוח, כולל התייחסות לכל הנושא של התמכרויות שציינת. אני מאמינה שבסוף אנחנו יכולים לפעול רק על בסיס ידע אם אנחנו רוצים לפעול נכון ולא על פי תחושות בטן. תודה רבה, שרה.

ליזה רובין ממשרד הבריאות ולאחר מכן סוני אינגר.

ליזה רובין:

אני כן רוצה להצטרף לברכות למועצה לשלום הילד ולהוצאת הספר, אבל אני רוצה להגיד משהו לגבי הצגת הנתונים, שאני חושבת שמאוד חשוב להראות את העלייה במספרים. אין ספק שזה מתייחס לתקציבים ולמענים שצריכים לתת לצרכים שיש לאוכלוסייה. אבל אם אנחנו רוצים לבחון את המגמות עם השנים, חשוב לבחון את השיעורים. אנחנו יכולים לראות שיש באמת ירידה בשיעור תמותת תינוקות מדי שנה, אבל כשאנחנו מסתכלים על ביקורים במיון אני לא יכולה לפענח את זה מבלי שאני יודעת מה השיעורים לגבי מתן מענים חלופיים למיון. לכן זה מאוד חשוב.

יש עוד נושא אחד, לגבי הפרשנות של הנתונים, אנחנו יודעים שיש עלייה בשיעור הילדים שהם עם השמנה ובגלל שהילדים לומדים בבתי ספר שונים, לפי אופי המשפחות שלהם, יכולים לראות שיש הבדלים בין האוכלוסיות, אבל אנחנו צריכים גם להבין באשר לילדים הרזים, הילדים עם תת משקל, 3% מכלל האוכלוסייה, אנחנו מצפים שיהיו עם הנתון הזה, זה האופי של הסטטיסטיקה, מפני שהנתונים האלה מראים את ההתפלגות הנורמלית של האוכלוסייה. 3% אנחנו צריכים שיהיו בקצה - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אז אני מוכנה שאנחנו נהיה קצת לא נורמליים ושכולם יהיו במשקל שלהם. זה מזכיר לי את השיטה שנתנו לנו ציונים באקדמיה פעם.

ליזה רובין:

בעבור הפרט, הסיכוי שיש לו איזושהי בעיה, אז אנחנו מסתכלים על זה, אנחנו יכולים לראות שברוב האוכלוסיות יש לנו פחות מ-3% כאלו. לגבי הסיבות לכך, צריך לחקור אותן ולהבין אותן. אנחנו נמצאים בתהליך עם משרד החינוך, גם של חקירה של מפעל ההזנה. זה בתהליך, אנחנו עוד לא שם - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

רק אל תהרסו את הטעם כי גם כך כבר לא נשאר כלום ממפעל ההזנה הזה, אז שלפחות יהיה טעם. זה בלי מלח ובלי סוכר ובלי ובלי ובלי ואחר כך רוצים שהילדים יאכלו את זה.

עדי חן:

אבל ילד רעב לא יכול לחשוב, הוא חושב רק על אוכל. צריך להבין שזה מתחיל מכאן, באיכות חיים טובה ואחר כך מכאן להמשיך.

ליזה רובין:

אני רוצה להתייחס לחלק השני, של אחת מתכניות הדגל של משרד הבריאות, "אפשרי בריא". זה גם מתייחס לא רק לנושא של משקל ופעילות, בזה משתקפת כל איכות החיים של הילדים. זו תכנית שהיא לכלל האוכלוסייה, אבל יש הרבה מאוד פעילות שהיא מכוונת ילדים והיא גם מכוונת לילדים קטנים. המשרד עובד יחד עם עוד ארגונים כדי לתת לאנשי המקצוע כלים כדי לתת מענה יותר טוב להורים בהתמודדות של עם הילדים שלהם, בין אם זה בעיות התנהגותיות וכו', שזה עם עמותת "גושן" והדרכות להורים ולאחיות, ובין אם זה מה שאנחנו עושים עם הכלכלה. אני רוצה לקחת דקה אחת ולהגיד כמה חשובה המעטפת. צריכים את החיזוק - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

טיפות החלב, נכון, יש ועדה שהתכנסה. אנחנו דרשנו לקבל את הסטטוס והבנתי שהיא עוד לא סיימה את עבודתה, אבל טיפות החלב הן אחת מאבני היסוד שאנחנו חייבים לחזק, אין שאלה.

ליזה רובין:

אני מעבירה את השרביט לשושי.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

ליזה, את הקול הזה ואת הצעקה הזו, גם שם, במשרד, כל יום, טיפות החלב. אנחנו נפגשים בזה, אגב, לא רק בדיונים האלה של השנתון, אלא כמעט בכל דיון נפגשים עם הצורך האמיתי של המעטפת של טיפות החלב, של הליווי. אגב, לא אמרתי כאן למשרד החינוך, אבל גם שם פעם היה נהוג לעשות את כל ביקורי הבית, חברים, זו הנשמה שלנו ואני חושבת שאנחנו חייבים להחזיר גם את הכלים האלה לתוך המערכות.

ליזה רובין:

אני אגיד משהו שלא התכוונתי להגיד. במאי השנה, עומדת לצאת מהדורה מיוחדת של עיתון ה-Lancet, אני לא יודעת מי מכיר כאן מה זה עיתון ה-Lancet בשביל עולם הרפואה, אבל אמורה לצאת מהדורה מיוחדת של עיתון Lancet שזה עיתון מספר שניים אחרי New England Journal בשביל עולם הרפואה, שמוקדש כולו למדינת ישראל. תהיה השקה חגיגית במשך חמישה ימים - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אנחנו נחגוג מהנתונים או נבכה מהנתונים?

ליזה רובין:

אנחנו חושבים שחלק מהמטרה של - - - טוב, אולי השתמשתי במילה הלא נכונה, אבל חלק מההצגה של המאמרים שיוצגו והנתונים שיוצגו, זה כדי לפנות לקובעי המדיניות במדינת ישראל. כאשר אני כתבתי את המאמר שלי, זה מכוון לא לעולם אלא מכוון לנו וזו אחת מהקריאות לגבי התמיכה הנדרשת לטיפת חלב. אז אני רוצה למי שמעוניין להשתתף - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

יפה, כל הכבוד. תודה רבה ליזה. שושי, משרד הבריאות, אנחנו נסיים עם משרד הבריאות ונעבור לבט"פ, בבקשה.

שושי אייזנברג הרץ:

שושי אייזנברג הרץ, מנהלת היחידה למניעת אובדנות במשרד הבריאות. אני אגיד כמה דברים קצרים. דובר פה הרבה על העבודה הבין משרדית, פה זה באמת - - - היא הכרחית ואנחנו רואים כמה by product יש בתכנית כזו ולא משנה אפילו באיזה נושא היא עוסקת. במקרה שלנו אנחנו כמובן מובילים תכנית שהיא בשיתוף עם משרד החינוך, הרווחה, בט"פ, משטרה, אנחנו כולנו פה מכירים אחד את השני, משרד הקליטה, המשרד לשוויון חברתי, כי אנחנו עוסקים בנושא של מניעת אובדנות ובכלל, בכל התופעות של סיכון וילדים שמסכנים את עצמם.

מעבר לזה שהעבודה הבין משרדית שודרגה, לקח אמנם זמן, אבל היום משרד החינוך נתן תאוצה קדימה. לפני שלוש שנים אי אפשר היה לדבר כמעט עם משרד החינוך על טיפול במניעת אובדנות בצורה מפורסמת. הם עשו המון, אגב, גם לפני כן, אבל הדברים ממש נעשים ומתפתחים, תמיד, זה לא מספיק, כי בתוך כל זה, נכון שיש גם עניינים תקציביים, כי כשרואים שדברים מצליחים - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

לפחות פה הצלנו את התכנית.

שושי אייזנברג הרץ:

הצלנו את התכנית ואנחנו עכשיו עושים ומנצלים הכול ואנחנו רוצים - - - בפירוש הצלנו את התכנית כי התכנית הייתה בסכנת אובדנות רצינית. את מעלה הרבה פעמים נושא שהוא מאוד קריטי ומאוד חשוב ואני רוצה להחזיר את זה לפה, לכנסת. הנושא של העברת מידע בין גופים. החוק, שבאמת הוא מגיע כבר כל כך הרבה שנים, כי כל גוף שאנחנו פונים אליו, זה יכול להיות פסיכולוגים, זה יכול להיות יועצים, כל אחד הוא יותר ממוסד בקטע של החזקת הנתונים שלו. אנחנו, בתוך משרד הבריאות, מנסים להוביל משהו עם המשטרה, דווקא יש פגישה ברקע, דרך המשנה למנכ"ל, לעשות פגישות ושבאמת יבינו. אני למשל אומרת לאנשי מקצוע, הם אומרים לי, "תגידי, יש חובת דיווח על סיכון אובדני?" אני אומרת, אני עורכת דין, אני מנהלת היחידה ואני עוסקת באתיקה, אני גם בבית הדין למשמעת של המדינה, אני יודעת מהי אתיקה, אם יש לפניכם סוגיה של סכנת חיי אדם ממשית ודיווח, איפה המחשבה? אתם רוצים מחר לבוא ללוויה? ממש כך.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אמרתי, אנחנו מקדשים את ערך הפרטיות והפקרנו את הילדים. אני מוכרחה לומר שבעניין הזה אנחנו בשלב מאוד מתקדם. גם דוח וינטר, המודל החדש שנבנה על בסיס ההמלצות עבר בקריאה טרומית לפני כשבוע וחצי. אני הסכמתי שהוא יוצמד להצעה הממשלתית כדי שאנחנו נזרז את התהליך. אני אומרת, אני ויתרתי על הזכות שיהיה כתוב השם שלי בספר החוקים, אבל אנחנו נכתוב כמה ילדים בספר החיים, כי אנחנו בינתיים הולכים ומאבדים ילדים בשנים האחרונות. אני מסכימה איתך, זה המפתח. אנחנו כל הזמן מדברים על ראייה הוליסטית ואנחנו מדברים על לראות את הילד מבוקר עד בוקר ואנחנו מדברים כל כך יפה על התורות האלו ובפועל אין לנו את הכלים ואנחנו גם לא עושים את זה. חשוב מאוד, את התפיסה הזו, לתרגם למעשים.

שושי אייזנברג הרץ:

כל כך נכון שכולם בורחים לשם ואז אנחנו באמת נתקלים בבעיות. אז אני יכולה להגיד לך שאני רוצה לעשות יותר והכול וזה, אבל תמיד הם ייתקעו שם, אז זה מאוד מאוד חשוב.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זה מתקדם.

שושי אייזנברג הרץ:

יש עוד סוגיה שעלתה פה, אנחנו גם נתקלים בה הרבה ואני גם רוצה להחזיר את זה לכאן, הסוגיה שעלתה בדוח, ואני גם כמובן מצטרפת לברכות, של ילדים חסרי מעמד. אנחנו ראינו את המספר של הילדים האלה. אנחנו נתקלים בזה למשל כשילדים, אפילו בתוך מערכת הבריאות, צריכים טיפול. אני לוקחת כל מקרה ומקרה, המקרים הפרטניים, והולכת ומבקשת טובות שיטפלו בהם, אבל זה משהו שצריך לעבור איזושהי חקיקה וטיפול. ראיתם את המספרים, זה נורא, ילד צריך טיפול ואין לו.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

אין לו מעמד כדי לקבל אותו, הזכות הבסיסית שלו.

שושי אייזנברג הרץ:

אם בכנסת לא יטפלו בזה, אנחנו - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

משרד הפנים, לצערי הרב, לא נמצא כאן. אנחנו כבר ביקשנו ממנו בדיון קודם לתת התייחסות לכל הנושא של ילדים ללא מעמד. הם טענו שהם יעשו מהלכים כדי לטפל בסוגיה הזו. אנחנו נדרוש בהמלצות שהם יגישו לנו את זה בצורה כתובה. לצערי הרב הם לא נמצאים כאן וחבל, כי כל אחד מהילדים שייך לרשות מסוימת, זה הבית, האבא, האימא, או המעטפת של הילדים שלנו והוא לא כאן. זה יותר מחבל.

שושי אייזנברג הרץ:

אני כל כך מברכת על הטיפול בנקודות החשובות, כי זה לא מובן מאליו בציבור ורואים את זה, את העשייה. עוד נושא שגם אנחנו נתקלים בו, ואני לא מדברת אפילו על היחידה, כי אני מנצלת את הבמה הזו

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

רק במשפט כדי שנוכל לאפשר גם למשרד לבטחון פנים.

שושי אייזנברג הרץ:

משפט אחרון. גם דיברו פה וכולנו ראינו את מקרי הרצח של ילדים, שמדירים שינה מעיני כולנו. יש כאן, שוב, נושא שהוא מאוד בעייתי ואני לא יודעת מה אתם יכולים לעשות, אבל כדאי שכולם יידעו, ואני לא חלילה מפנה אשמה, הנושא התקשורתי. דובר המון - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

נכון, אפקט ההדבקה, אנחנו דיברנו עליו פה.

שושי אייזנברג הרץ:

אפקט ההדבקה, והנה אנחנו חוזרים ורואים אותו ותקשורת אחראית - - - אנחנו מנסים לפרסם בכל פורום אפשרי ואנחנו מדברים איתם ועדיין, צריכה לצאת גם מפה קריאה, לא מפרסמים דברים כאלה בצורה שמפרסמים אותם.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

יצאה מכאן קריאה בדיון חירום שהתקיים לאחר שני המקרים הקודמים, בתחילת החודש, דיברנו על אפקט ההדבקה. ישבו אנשים מומחים בתחום וסיפרו על זה. אנחנו בהחלט קראנו לתקשורת לסקר בצורה יותר אחראית ויותר נכונה, ללמוד את הנושא אם צריך, כי אי אפשר לדעת אם הרצף הזה הוא לא באמת תוצר של העתקה.

שושי אייזנברג הרץ:

אנחנו רואים את זה בנושא של אובדנות, היום אנחנו יודעים שיש קשר. יש מחקרים על זה. אני לא אדבר על השאר.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה, שושי. סוני, בבקשה, המשרד לבטחון פנים.

סוני אינגר:

אני אקצר. ברכות לוורד ולצוות המוכשר, יישר כוח.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

רק תן לנו בשורה, מתי אתה מגיע לוועדה להציג את האפליקציה? אנחנו רוצים לראות איך זה עובד.

סוני אינגר:

אני מתחיל להזיע. אני אתייחס לנתונים. קודם כל, לעניין כמות התיקים הפליליים, שזה מבחינתנו קודש הקודשים בעבודה של מערכת אכיפת חוק, להפיל קטינים ובני נוער. אנחנו בדחילו ורחימו כמובן נפגשים, אבל אנחנו כן יכולים לציין כנתון עובדתי שיש ירידה קונסיסטנטית של כמות התיקים הפליליים, שהיא נמשכת משנת 2004. יש לה כל מיני סיבות, אולי הסיבה המרכזית נעוצה בעובדה שאנחנו מעדיפים להפנות להליכים חלופיים וצדק מאחה כדוגמת מיל"ה, "קדם" ופרויקטים כאלה על פני הפללה.

זו אמת שהתיקים יורדים, אבל זו לא האמת לאמיתה, כי כפי שגבירתי גם אמרה, האמת מצויה בפרטים הקטנים וכן חשוב לפלח ולשאול שאלות נוקבות. גם אם לכאורה אנחנו יכולים להתהדר בהישג אנחנו כן שואלים שאלות נוקבות ואנחנו כן רואים שאמנם סך התיקים הפליליים ירד, אבל יש סלי עבירות, כך אנחנו קוראים לזה אצלנו, שהם כן מצויים בעלייה, כדוגמה של עבירות של שימוש בסמים. אני יכול להשוות בין, בוועדה הקודמת הצגתי בוועדה הקודמת, עלייה של 20% בשימוש בסמים ובשימוש עצמי עלייה של 26%, מאשתקד. יכול להיות שזה קשור לשיח החברתי ולשינוי מגמות וזרמים בחברה הישראלית בנוגע לשימוש בסם, אבל זה נתון שהוא עובדה וצריך להתמודד איתו, שהיום בני נוער משתמשים, נכון לשנה זו, יותר בסמים. גם עלייה בעבירות המין, שגבירתי הקדישה מספר דיונים לתופעה הזאת.

הכול בסופו של דבר מתכנס לכדי תופעה שהיא שינוי מגמות פשיעה בכלל בעולם המערבי ובישראל בפרט. וכמובן הבטן הרכה שלנו שהיא הקטינים, שזה לא פוסח גם עליהם, אז אנחנו מזהים עלייה גם בעבירות המין. כמו שהתייחסו פה בשולי הדברים יש גם עלייה גם בתיקי הרצח ובניסיון רצח של קטינים, זה לצד ירידה שיש בעבירות הרכוש, בעבירות האלימות למיניהן. ישנה מגמה של ירידה. צריך לבחון את הדברים, כלומר צריך לעשות איזושהי חשיבה ולראות, לפני שהדברים יתפתחו ויתקדמו למקומות שאנחנו לא רוצים.

רק הערת ביניים לרונית חברתי, העניין של עלייה של קטינים נפגעי עבירה, פה חשוב להדגיש שהמשטרה היא בעיקר בשוליים. כלומר, החקירה של נוער נפגע וקרוב עבירות, בעיקר עבירות מין, סדרי הדין הפלילי הרגילים לא חלים עליה, כי היא בעיקר חוסה תחת החוק לתיקון דיני ראיות. מי שחוקר את הנפגעים ואת החשודים הם חוקרי ילדים, כולל המלצה אם הוא יעיד או לא. המשטרה, אני מסכים, היא אוספת את הראיות הפורנזיות ומתכללת את התיק, אבל ההשפעה של המשטרה על התיקים האלה היא יחסית נמוכה. אמרתי את הדברים כקריאת ביניים. שוב, פשיעת הרשת שגבירתי דנה בזה לא מעט, אנחנו צריכים להיות עם יד על הדופק לגבי התופעה הזו כי היא טורדת מנוחה.

אני אסיים במשפט ששמעתי ממורי ורבי, פרופ' אשר בן אריה, מנכ"ל "חרוב". הוא סיפר שממש בימים האלה יצא מחקר חובק עולם עם מעל 70,000 ילדים, בו שאלו את הילדים "מה אתם הכי אוהבים לעשות בשעות הפנאי שלכם", זה אפרופו הגרף שראינו על השימוש בסמרטפונים, אז הם ענו שהם הכי אוהבים לשחק עם חברים שלהם בחוץ. זה אומר גם עלינו כהורים משהו, אולי גם אנחנו באיזושהו מקום, חלקנו בזה - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

נוח שהם נמצאים בקובייה הקטנה הזאת. אני מסכימה איתך ואני לוקחת את המשפט שאיתו סיימת כאיזושהי נקודת אור שאני כל הזמן מעלה, ההורים, ההורים, ההורים, בסוף אנחנו צריכים להסתכל עלינו כהורים, על האחריות שלנו, על איך אנחנו תורמים למציאות שקיימת ואיך אנחנו יוצרים את מעטה ההגנה לילדים, כי משום מה הזזנו את עצמנו קצת מהמרחב הווירטואלי. אנחנו שומרים עליהם, אכפת לנו במרחב הפיזי, כשזה מגיע למרחב הווירטואלי אנחנו קצת לא שם ואני בהחלט מתחברת לאמירה.

אנחנו צריכים לסיים את הדיון. הדיון הסתיים אבל עמותת "נבט" ביקשה, אז במשפט כי אני רוצה לצאת להמלצות.

רותם יוסף:

אני רותם, אני מייצגת פה היום את עמותת "נבט". המועצה לשלום הילד הביאה היום את הנתונים ש-10% מן הילדים במדינת ישראל הולכים לישון רעבים וזה מה שאנחנו מתמודדים איתו. "נבט" פועלת משך עשר שנים ונותנת כריכים לילדים בארוחת עשר בבתי ספר. פעלנו בהתחלה בתוך עמותת "לקט ישראל" ששמעתם כש לפני שבוע היה פה את יום הצלת המזון, אבל אנחנו כבר שנה פועלים כעמותה עצמאית, מגיעים לכל הארץ, מחלקים ב-120 בתי ספר ב-46 רשויות מקומיות, מגיעים ל-8,000 ילדים כל יום, אבל זה לא מספיק. יש לנו רשימות המתנה רק מאלה שמכירים את הפרויקט. יש אלפי ילדים שמחכים לדבר הזה ושצריכים אותו. אנחנו רואים את ההשפעה של הדבר הזה, איך זה מרגיע את האווירה בבית הספר, מוריד את הרמות של האלימות, גורם לשיפור ההתנהגות. מפעל ההזנה הוא מפעל מאוד מאוד חשוב, דובר עליו הרבה - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

ילד שבע הוא ילד רגוע.

רותם יוסף:

ילד שבע הוא ילד רגוע וילד שבע לא יכול לאכול רק בשתיים בצהריים. אם הוא הולך לישון רעב אז עד שתיים הוא מפספס את כל השעות הקריטיות של בית הספר, כי זה לא להקשיב ולא להיות מרוכז. הפתרון הזה הוא פתרון מאוד פשוט, מאוד קל, ב-3 שקלים לילד ליום אנחנו מצליחים לספק כריך שהוא בריאותי, מלחם מלא, בלי ממרחים לא בריאים. כמה שיותר אנחנו מנסים בתוך מה שאנחנו מציעים, לספק כריך שיהיה כמה שיותר מזין.

לפני שנה נפגשנו עם שר החינוך שמאוד אהב את הרעיון והבין את החשיבות, אבל כדרכו של עולם הסיפור הזה תקוע. אני פה היום כדי לבקש גם את ההשתתפות של משרד החינוך וגם של הוועדה, כי אנחנו מבחינתנו, שהממשלה תיקח את הפרויקט הזה מאיתנו, אנחנו חושבים שהוא צריך להיות פרויקט ממשלתי כמו שקורה בכל העולם. בארצות ברית, באנגליה, כל התכניות האלו הן תכניות לאומיות, כשיש מועדוני ארוחת בוקר בתוך בית הספר. אנחנו חושבים שזה דבר שצריך לבוא מהממשלה, לבוא מהכנסת ואנחנו נודה על העזרה שלכם.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה, רותם. עדי, אם את מסוגלת באמת במשפט. יש דיון מהיר בוועדת חינוך שגם אני צריכה להיות בו.

עדי חן:

שתי הערות חשובות. שוש דיברה בצדק על הסנכרון של המידע בין הגופים השונים ורציתי להאיר את עינייה למקרים של הורים פרודים. מה שקורה בפרקטיקה, כשיש הורים פרודים, הורה אחד יש לו מידע והוא מונע מידע מההורה האחר. יש היום הצעת חוק - - -

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

זו סוגיה אחרת, נפרדת כשלעצמה.

עדי חן:

היא קשורה בסוגיה הזו באיזשהו קשר וחייבים גם להתייחס אליה, כדי ששני ההורים יידעו מה קורה, חוץ מהגופים, ולטפל בנושא. לגבי מניעת אובדנות, זה מה שאמרתי בוועדה הקודמת, צריך שיהיה מצב שפסיכיאטר נקרא לביקורי בית. זה מה שנחוץ למדינה שלנו, מה שאין לנו ובמדינות אחרות מתוקנות המצב הזה קיים וצריך ללמוד מזה, כי בן אדם שנמצא בשיא הדיכאון שלו, אם פסיכיאטר יגיע הביתה התוצאה לרוב תהיה שונה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה, עדי. אנחנו נסכם עם הילד החמוד שביקש לומר עוד מילה, אז ממש בכיף, גיל.

גיל שלום:

אני רק רציתי להמשיך קצת, אני אקריא חלק קטנטן מהנאום שלי וקצת להתייחס ולהמחיש. הצלחתו של ילד אינה מטרה אלא דרך ואת הדרך הזו עליו לעבור עם תיק מצויד היטב, מצויד בחוגי העשרה, בעזרה בלימודים, בהרחבת אופקים, בכלים להשמה, ברכישת ערכים ותמיכה.

העניין הוא שרציתי לספר לכם על מקרה שבו לא היה את ה"תיק" הזה, הילד לא קיבל את העזרה שהוא היה צריך לקבל. אחותי הגדולה, גם היא הייתה בתנועת "הצופים", היה לה חניך שאימא שלו הייתה מאוד מאוד חולה, המעמד הכלכלי שלו לא אפשר לו לצאת לטיולים ולהמשיך להיות חניך בתנועה והתשובה שהגיעה מן ההנהגה של התנועה הייתה, "אז שלא יהיה". פה אנחנו בתור חברה צריכים לדאוג לאותו הילד.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה רבה, גיל. זהו נו"ן ענק לתנועת נוער, כשאנחנו יודעים שהערכים החברתיים והקהילתיים צריכים להיות נר לרגליהם וכן, התחלנו לראות את הדברים דרך החור של הגרוש, של השקל, איך שתרצו.

בגלל זה אני אומרת, הרבה מאוד פעמים זה לא רק העניין של התקציב, זה עניין של איך אנחנו משתמשים נכון בדברים וכמה נשמה אנחנו שמים שם. תודה רבה, גיל, ואני מקווה, למרות שלצערי הרב אני יודעת שזה לא כך, שזה יהיה מהסיפורים הבודדים שנשמע מהסוג הזה.

קריאה:

היה דיון.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

כן, נכון, אנחנו קיימנו על זה דיון עם תנועות הנוער שהבטיחו שלא יקרה מצב שבו ילדים לא ייצאו או לא יחוו את הפעילות מסיבות כלכליות. לצערי הרב, כמו שאמרתי מקודם, יש פער גדול מאוד בין התפיסה שלנו ובין מה שאנחנו מצהירים לבין מה שאנחנו עושים בשטח. אם נצמצם את הפער הזה רק במעט אנחנו נצליח לחולל פה שינוי גדול.

ורד וינדמן:

אני לא רוצה עוד לומר שום מילה כי פה צריך לעבור ממלים למעשים, אלא רק לציין ולהודות למי שעומדות מאחורי השנתון הזה. יושבות פה, בדרך כלל לצדי, אבל הפעם מאחוריי, העורכת הראשית, הגבי ציפי ברמן ורכזת הנתונים רוני דבאח טלמור. תודה.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

תודה בכלל לכל הצוות של המועצה לשלום הילד, שמלווה את הוועדה, נמצא בכל הדיונים ובאמת מגיעה לכם ברכת יישר כוח ענקית.

ברשותכם, אני מסכמת את הדיון. אני חושבת שמשפט הסיכום שימצה את הכול זה שהספר הזה, ספר הילדים הזה, יהפוך לתכנית עבודה בידי כל אחד מהמשרדים. כל אחד מהמשרדים ייקח ממנו את הנתונים שרלבנטיים לו ויתרגם אותם לפעולות.

משרד הרווחה באופן ממוקד, בהמשך למה שדיברנו, מעקב ופיקוח הרבה יותר צמודים. לנתח את מה שקורה בוועדות הפטור, לפלח את ההסכמות או האישורים של ועדות הפטור, כדי שנוכל ללמוד על איזה אופי של מקרים אנחנו מדברים. כמה מקרים הם פגיעות מיניות וכמה מקרים הם פגיעות אחרות, איפה מצליח תהליך השיקום, איפה לא. בואו נלמד את הנושא הזה קצת יותר לעומק כדי שנוכל גם לפעול בצורה יותר יעילה ונכונה.

אני מבקשת לקבל תכניות ייעודיות וייחודיות שיש לכם לטיפול בעוני או למיגור העוני, להתמודדות עם העוני ברוח הדברים שנאמרו כאן. מאוד מאוד חשוב, וזו אמירה גם לרווחה וגם לכולם, החיבור בין הרשויות. בסוף בסוף אנחנו נצליח להרכיב את השלם רק אם אנחנו נדע לעבוד ביחד, כל הגופים ששותפים. וכן, את חלקי הקטן אני תורמת בהצעת החוק שתאפשר העברת מידע בין הגופים השונים. אנחנו רוצים לקדם את חייהם של הילדים גם אם בדרך נצטרך למחול על נושאים כמו פרטיות ונושאים אחרים.

משרד הבריאות, ריכוז מאמץ במגזרים הרלבנטיים. ליזה לא פה, אבל אנחנו נשלח להם את זה. מאוד יכול להיות שאנחנו צריכים לאמץ את ההצעה שעלתה כאן, כן לתת אחות בית ספר או איזשהו כוח מוגבר במגזרים או באוכלוסיות שבהם אנחנו מזהים צורך אמיתי לתמוך בילדים. משרד הבריאות ייקח את זה כתכנית עבודה.

משרד העלייה, אני כן מבקשת, כוועדה לזכויות הילד, פילוח של הנתונים בין המגזרים השונים ששייכים לאוכלוסיית העולים, כדי שאנחנו נדע באילו קהילות אנחנו צריכים להשקיע יותר ואיזה אופי של פעולות אנחנו צריכים לעשות בכל קהילה, כדי שניתן מענה מיטבי. התחושה הזאת של לתת "הכול אותו דבר לכולם" בעיניי מחמיצה את המטרה.

משרד החינוך, תחזרו קצת לביקורי הבית. אני יודעת שיש בתי ספר שעדיין עושים את זה. הם עושים את זה וולונטרי ואלה אנשים עם נשמה ואתם יודעים מה, זה גם מחזיר את הנשמה חזרה לבתי הספר, מקרב את המחנכים להורים, למסגרת הביתית. מה שמורה יכול לראות בביקור בית קטן הוא לא יוכל לזהות בשנה שלמה של מפגש עם הילד. הרבה פעמים זה מאוד מאוד תורם. צריך להכניס את זה חזרה לתוך המערכת.

כמובן שגם בנושא של מפעל ההזנה, יש לראות איך אנחנו מפקחים עליו בצורה קצת יותר הדוקה ולא לפחד לעשות שינויים. לא לפחד לעשות שינויים, אנחנו לא חייבים להמשיך לפעול מכוח האינרציה.

למשרד הפנים, ראשית, לכתוב את אכזבתי מזה שהם לא היו בדיון שהוא בעיניי מאוד מאוד חשוב. בסופו של דבר זה הבית של הילדים, כל אחד מהילדים שייך ליישוב מסוים. יש להגיש לנו את המהלכים שנעשו, אם נעשו, לילדים חסרי מעמד, בהמשך לדרישה שביקשנו גם בוועדה קודמת.

תמי ברנע:

אני חייבת להגיד להגנתם שהנושא של ילדים חסרי מעמד לא היה בהצעות לדיון מהיר.

היו"ר יפעת שאשא ביטון:

בכל זאת הנוכחות שלהם כאן הייתה מאוד חשובה. אני מקבלת את ההערה, אבל אנחנו נבקש התייחסות לילדים חסרי מעמד ולמהלכים שנעשו כדי להתמודד עם זה ולטפל בהם.

אני רוצה להודות לכולם על הדיון ועל הסבלנות. דיון ארוך. שיהיה לכולנו בהצלחה. גם אם נשיג צעד קטן אחד עד לשנה הבאה, זה יהיה צעד ענק עבור הילדים. תודה לכם.

הישיבה ננעלה בשעה 13:11.